

LOKAAL VERANKERD STEDELIJK VERBONDEN

CULTUUR CONCREET | BELEIDSPLAN 2025-2028

Samenvatting

Cultuur Concreet gelooft in de kracht van cultuur dichtbij. Onze missie is alle Rotterdammers dichtbij huis in aanraking brengen met cultuur, passend bij hun leefwereld en behoefte. Cultuur Concreet werkt vanuit de lokale context met het sociaal-culturele kapitaal uit de wijk als basis. Cultuur Concreet slaat een brug tussen de leefwereld van Rotterdammers en de systeemwereld van gemeente, instanties en instellingen. Cultuur Concreet is lokaal verankerd en stedelijk verbonden.

Wij doen dit via onze drie kerntaken:

1. Wij werken in de wijken aan een passend cultureel aanbod;
2. Wij schakelen naar de wijken voor een duurzame lokale investering;
3. Wij verzamelen & delen kennis over de wijken om de deskundigheid over cultuur dichtbij te bevorderen.

Met deze drie kerntaken richten we ons tot de doelgroepen:

- bewoners/culturele initiatiefnemers;
- organisaties/instellingen binnen en buiten de culturele sector;
- beleidsmakers/beslissers binnen en buiten het culturele domein.

In komende periode zal Cultuur Concreet binnen kerntaak één de volgende resultaten realiseren:

- Circa 1.000 ondersteunde initiatieven.
- Circa. 200.000 bezoekers.
- Waarvan tenminste 54% zogeheten lichte gebruikers.
- 80% van het publiek is positief over het aangeboden programma.
- Gemiddelde waardering initiatiefnemers voor de Cultuur Concreet dienstverlening: cijfer 8.

In de komende periode gaat Cultuur Concreet binnen kerntaak twee van de cultuurplaninstellingen die de wijken in willen:

- 100% actief benaderen
- 50% actief adviseren over samenwerken in de wijken
- 30% actief koppelen aan partijen uit ons lokale netwerk

Op gebiedsniveau zal Cultuur Concreet registreren hoeveel projecten (naast LCP) gefinancierd zijn uit andere bronnen/door andere domeinen.

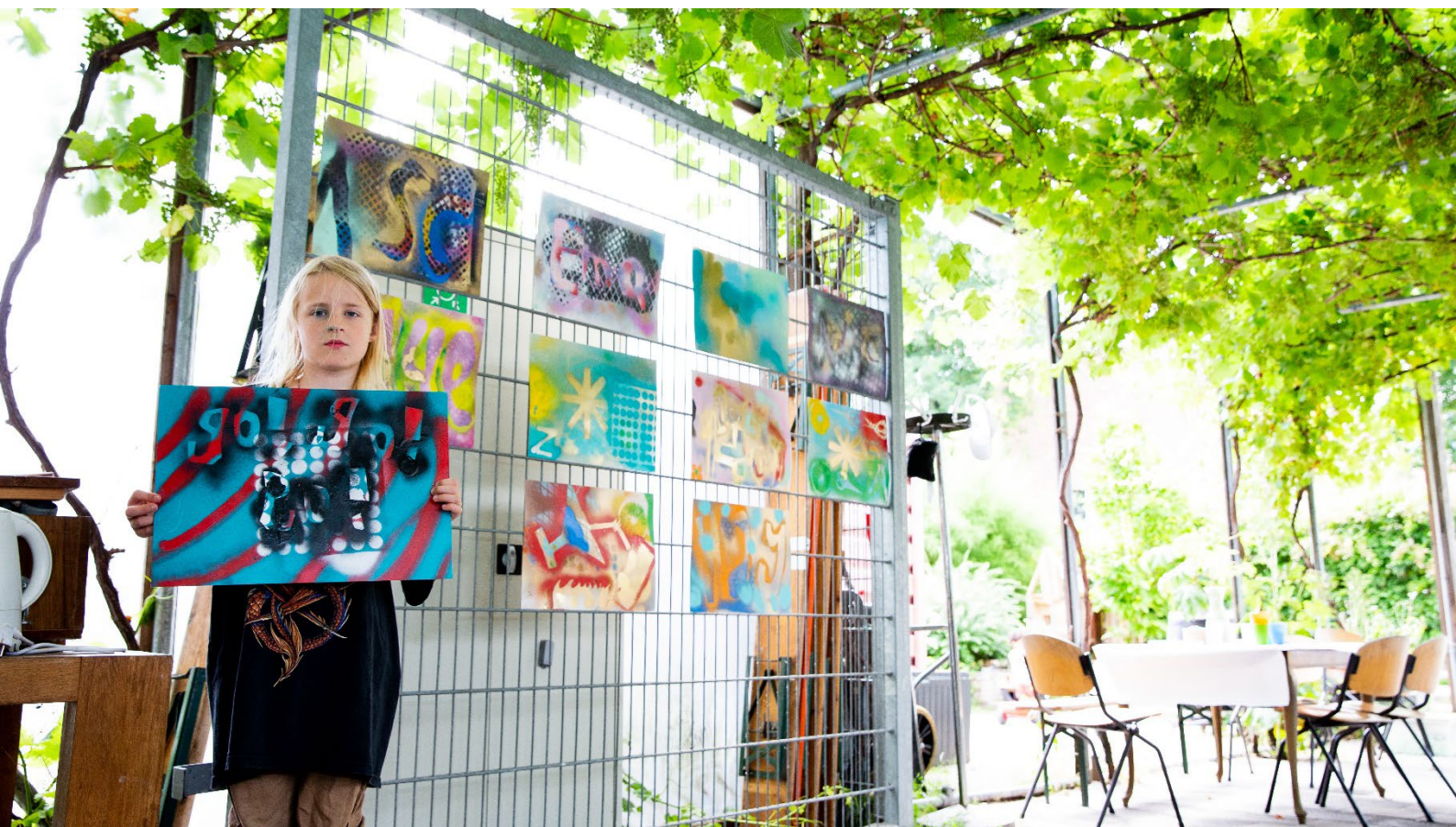
In de komende periode streeft Cultuur Concreet met **kerntaak drie** de volgende doelen na:

- Het leveren van een bijdrage aan de innovatie van het culturele beleid én de praktijk door het zichtbaar en meetbaar maken van (de potentie van) cultuur dichtbij.
- Het vergroten van de waardering van cultuur in de wijken als een onmisbaar onderdeel van het Rotterdamse culturele ecosysteem met een daarbij passende financiering.
- De deskundigheid over cultuur dichtbij bevorderen bij organisaties en beleidsmakers binnen en buiten het culturele domein.
- De deskundigheid bevorderen en het professionaliseren van culturele initiatiefnemers in de wijk.

Cultuur Concreet ziet haar rol voor de komende vier jaar als essentieel in het realiseren van de ambities van het college van B&W. Onze aanpak – de Cultuur Concreet methodiek – maakt onze organisatie uniek. De invulling van onze **intermediaire** rol, maakt al bijna vijftientig jaar bewezen het verschil en draagt bij aan de brede **impact** van ons werk in de stad. Met de focus op inclusie, interconnectiviteit en innovatie, ligt de kracht in de haarvaten van de stad. Daar moet ruimte worden gemaakt voor actieve deelname en co-creatie, vanuit het eigen perspectief op cultuur van alle verschillende groepen in onze Rotterdamse samenleving.

Cultuur Concreet wil – als partner van de gemeente Rotterdam/afdeling Cultuur – het beleidsterrein ‘kunst en cultuur in de gebieden’ verder professionaliseren. Onze ambities voor de stad kunnen alleen gerealiseerd worden als aan de ‘i’ van passende **investering** in cultuur dichtbij wordt gedaan. Hiervoor verwijzen wij naar onze meerjarenbegroting.

Inleiding

Van film in Feijenoord tot poëzie in Pernis: cultuur dichtbij bevordert cultuurparticipatie; ook onder Rotterdammers voor wie kunst en cultuur niet vanzelfsprekend is. Cultuur dichtbij zorgt voor talentontwikkeling, ontmoeting en sociale cohesie; voor leefbare en levendige wijken. Het draagt bij aan de aanpak van vraagstukken als veiligheid, eenzaamheid en kansengelijkheid.

Helaas kan o.a. de voorgenomen verhoging van het btw tarief ervoor zorgen dat straks alleen Rotterdammers met hogere inkomens drempelloos toegang hebben tot cultuur. Gelukkig ziet Cultuur Concreet de erkenning van de waarde van cultuur dichtbij voor de stad terug in de uitgangspunten voor het cultuurbeleid 2025–2028. De ambitie van de gemeente blijft: zoveel mogelijk Rotterdammers doen mee.

“Uit onderzoek blijkt duidelijk het belang van culturele faciliteiten in de nabijheid van bewoners voor de deelname aan cultuur. (...) en vraagt om cultuuraanbod dichtbij huis.”

Dit vraagt ook om het aanjagen en ondersteunen van ontkiemend cultureel initiatief. Dit vraagt om ruimte bieden aan experiment en aan groei en bestendiging van vaste culturele waarden. Daarvoor

moet je niet alleen zichtbaar aanwezig zijn voor culturele initiatiefnemers en instellingen, maar ook je gezicht laten zien op straat, op de pleinen en in de parken.

Naast zichtbaarheid is ook inzicht essentieel. Je moet inzicht krijgen in de behoefte aan cultuur van de Rotterdammers, in het huidige aanbod en in de eventuele mismatch daarin. Je moet weten wat werkt – en wat vooral niet – als een stedelijke cultuurinstelling de wijk in wil. Je wil de ontwikkelingen in de hele stad kunnen volgen, vergelijken en duiden. Zodat de beschikbare capaciteit en budgetten zo effectief mogelijk worden ingezet.

Daarvoor heeft Rotterdam Cultuur Concreet – al bijna 25 jaar actief in de haarvaten van de stad – die als enige onafhankelijke, intermediaire organisatie cultuur in de wijken van Rotterdam stimuleert. Onze cultuurregisseurs ondersteunen jaarlijks circa duizend kleinschalige culturele activiteiten, die nauw aansluiten bij de behoefte van de bewoners. Dit doen ze met kennis, netwerk en geld (Lokale Culturele Programmering). Alle data, kennis en ervaring die Cultuur Concreet ophaalt en opdoet in de gebieden komt ten goede aan de hele stad. Ons plan hiervoor is uitgebreid geworden – waarvoor onze excuses – maar echt de moeite van het lezen waard. Er is ook nog zoveel te doen in de wijken!

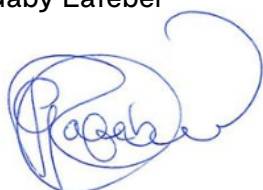
Het een spannende tijd voor de Rotterdamse culturele sector, ook omdat het een opmaat is naar de periode vanaf 2029. De gemeente werkt toe naar:

**“(...) een werkwijze die meer recht doet aan de dynamiek, diversiteit
en samenhang van het culturele ecosysteem.”**

Cultuur Concreet wijst graag op de rol die cultuur dichtbij daarin nu al heeft. Door de stad te bekijken als een ecosysteem waarin samenwerking essentieel is, krijgt lokale cultuur een gelijkwaardige positie.

Cultuur dichtbij is een proeftuin voor de ontwikkeling waar de culturele sector zich in bevindt en waarmee we als sector verder aan de slag moeten. De lessen uit deze proeftuin dragen bij aan de transitie naar een gezond, divers en representatief cultureel ecosysteem. Met kunst en cultuur in de wijken als humuslaag waarin plek is voor alle Rotterdammers. Want alleen op een vruchtbare bodem kunnen struiken, hagen en hoge bomen groeien en bloeien.

Gaby Lafeber

directeur Cultuur Concreet

Leeswijzer

We merken dat begrippen – zoals cultuur, makers, cultureel klimaat – door verschillende mensen op verschillende manieren worden geïnterpreteerd. Om te zorgen dat we allemaal dezelfde taal spreken, hebben we daarom een begrippenlijst met ‘Cultuur Concreet definities’.

Vervolgens schetsen we het eerste hoofdstuk een beeld van onze organisatie. Onze missie, visie, kerntaken, doelen en doelgroepen komen hierin aan bod. In hoofdstuk twee blikken we kort terug op de belangrijkste resultaten en inzichten uit periode 2020–2024. Deze liggen aan de basis van dit beleidsplan. In hoofdstuk drie tot en met vijf zoomen we in op onze kerntaken; werken **in**, schakelen **naar** en kennis **over** de wijken van Rotterdam. Wat zijn daar onze doelen, aanpak en acties? In onze acties maken we een onderscheid in basisdienstverlening en de ambitie van Cultuur Concreet voor de stad. In hoofdstuk zes behandelen we bedrijfsvoering en governance. Tot slot delen we in hoofdstuk zeven onze Cultuur Concreet droom voor de toekomst.

Begrippen

anker	vaste culturele waarde in de wijk waarop je kunt bouwen – geen kwalificatie of groeimodel – zie ook: initiatiefnemers
basisdienstverlening	acties die Cultuur Concreet uitvoert wanneer aan randvoorwaarden wordt voldaan
beleidsmakers & beslissers	stakeholders & ambassadeurs voor cultuur dichtbij binnen en buiten het culturele domein
cultureel ecosysteem	groter dan de culturele sector – het totaal aan bodembedekkers, struiken & hoge bomen
cultureel klimaat	programmering van & draagvlak voor cultuur in een gebied
culturele infrastructuur	locaties en initiatiefnemers met voldoende organisatiekracht in een gebied
cultuur	een breed en divers geheel van immateriële aspecten van het (sociale) leven
cultuur dichtbij	cultuur in de wijken van Rotterdam met lokale context als basis
cultuur nomaden	stadsbreed werkende culturele partners die goed zijn in werken in en met de wijken
cultuurregisseur	medewerker van Cultuur Concreet – ondersteunt initiatiefnemers met kennis, netwerk & geld – voorheen cultuurscout, niet te verwarren met wijkverkenner
cultuurscan	analyse per gebied met inzicht in algemene data, culturele infrastructuur, culturele klimaat, behoefte & prioriteiten
impact	opgaves in de stad waaraan samen gewerkt wordt
informele locaties	locaties waar cultuur kan worden beleefd of beoefend die daar niet voor is bestemd en/of uitgerust

initiatiefnemers	diverse groep – vaak niet georganiseerd, geen instituut, instelling of vereniging – van creatieve makers tot actieve bewoners – vaak zonder winstoogmerk of sociale onderneming
intermediair	partner van de gemeente Rotterdam afdeling cultuur – onafhankelijk – zonder cultureel/artistiek aanbod
lichte cultuurgebruikers	hoofdgroep uit culturele doelgroepenmodel voor wie participatie aan het huidige cultuuraanbod niet vanzelfsprekend is
kunst	specifiek aspect van cultuur, gericht op creatieve expressie
makers	zie initiatiefnemers
onderzoekend programmeren	cultuur concreet methodiek die kwalitatief en kwantitatief behoefteonderzoek – niet te verwarren met publieksonderzoek – combineert met bewust ruimte maken voor het experiment
parel	klein maar fijn – geen kwalificatie/groeimodel – zie ook: initiatiefnemers
prioriteiten	waar de cultuurregisseur op basis van de cultuurscan met capaciteit en/of geld op stuurt
Ruimtelijke Visie Cultuur	door gemeente Rotterdam opgesteld; maakt zichtbaar waar kansen/opgaven liggen o.b.v. variabelen waaronder m2, nabijheid & cultuurparticipatie
ruwe diamant	spannende nieuwkomer met potentie – geen kwalificatie of groeimodel – zie ook: initiatiefnemers
systeemwereld	geïstitutionaliseerde wereld van instellingen, organisaties, instituten, ambtenaren, beleidsmakers, beslissers, fondsen etc.
verankeren	verduurzamen en/of versterken van lokale culturele infrastructuur – structurele financiering is hiervoor een randvoorwaarde
vergeten wijken	wijken met veel bewoners met een lage sociaaleconomische status, die over het algemeen hun vertrouwen in de overheid en andere instellingen zijn kwijtgeraakt
wijken	geografische locatie in Rotterdam (71) – niet te verwarren met gebieden (14), wijkorganisaties (36)

Inhoud

1.	Over Cultuur Concreet	9.
2.	Terugblik 2020–2024	12.
3.	Werken in de wijk Inclusiviteit	17.
4.	Schakelen naar de wijk Interconnectiviteit	28.
5.	Kennis over de wijk Innovatie	35.
6.	Bedrijfsvoering & Governance	42.
7.	Toekomstmuziek	45.

1. Over Cultuur Concreet

1.1 Missie

Cultuur Concreet gelooft in de kracht van cultuur dichtbij. Onze missie is om alle Rotterdammers dichtbij huis in aanraking te brengen met cultuur, passend bij hun leefwereld en behoefte. Cultuur maakt blij, ontwikkelt en prikkelt. Het verbreedt je blik en biedt troost. Cultuur gaat over jezelf en helpt je te verplaatsen in 'de ander'. Cultuur brengt mensen en buurten bij elkaar en draagt bij aan de aanpak van vraagstukken als veiligheid, eenzaamheid en kansengelijkheid. Daarom heeft iedere Rotterdammer – van Hoek van Holland tot Nesselande Strand, van het Zuiderpark tot Park Zestienhoven – recht op deze basisvoorziening.

1.2 Visie

Cultuur Concreet werkt vanuit de lokale context met het sociaal-culturele kapitaal uit de wijk als basis. Bewoners en lokale makers weten als geen ander wat er speelt in hun buurt en kennen de behoeften. Wij werken op basis van gelijkwaardigheid met hen samen om grote en kleine culturele ideeën waar te maken. Wij jagen culturele activiteiten aan waar dat nodig is en faciliteren door kennis, netwerk en geld in te zetten. Cultuur Concreet slaat een brug tussen de leefwereld van Rotterdammers in de wijken en de systeemwereld van gemeente, instanties en instellingen. Bij de uitvoering van ons werk zijn wij **concreet, relevant** en **persoonlijk** – want dat zijn onze kernwaarden.

1.3 Taken

Cultuur Concreet realiseert haar missie en visie via drie kerntaken:

- Wij werken **in** de wijken aan een passend cultureel aanbod;
- Wij schakelen **naar** de wijken voor een duurzame lokale investering;
- Wij verzamelen & delen kennis **over** de wijken om de deskundigheid over cultuur dichtbij te bevorderen.

1.4 Doelen

Bovenstaande kerntaken hebben een direct verband met de overkoepelende doelen van het Rotterdamse cultuurbeleid 2025–2028.

- Bij werken **in** de wijken staat **inclusiviteit** centraal: iedereen doet mee. We zorgen ervoor dat alle Rotterdammers zich welkom en gerepresenteerd voelen. Iedereen – ongeacht achtergrond, leeftijd of ervaring – in de buurt kan deelnemen aan culturele activiteiten. Lokaal initiatief is de basis voor een divers en toegankelijk cultuuraanbod.
- Bij schakelen **naar** de wijken staat **interconnectiviteit** centraal: het samen werken aan gemeenschappelijke opgaves. We verbinden initiatiefnemers, instellingen en beleidsmakers en dragen bij aan oplossingen voor stedelijke vraagstukken. Samen bouwen we aan een veerkrachtig cultureel en stedelijk ecosysteem.
- Bij verzamelen & delen van kennis **over** de wijken staat **innovatie** centraal: onderzoek en kennisdeling als basis van vernieuwing. We vergroten het inzicht over en de potentie van cultuur dichtbij. We maken dit meetbaar en zichtbaar en dragen daarmee bij aan de verbetering van het culturele beleid én de praktijk.

van Dale in-ter-me-di-air (de; m/v/x; meervoud: intermediairs)
bemiddelaar

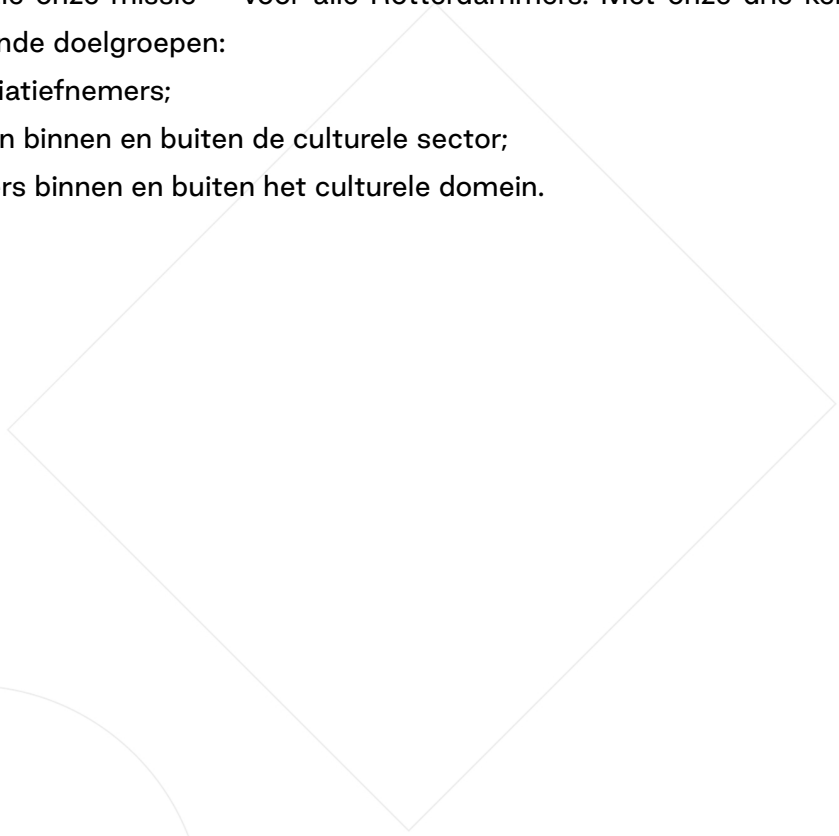
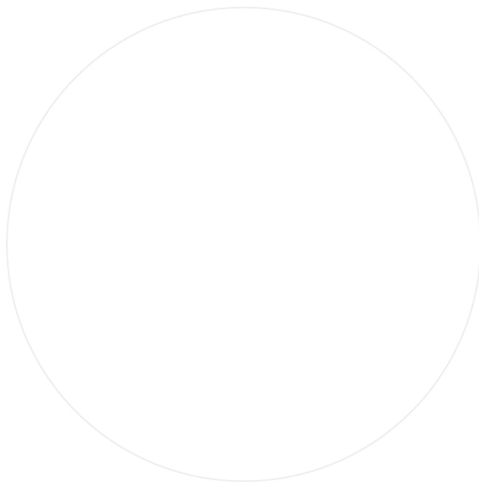
Cultuur Concreet is een onafhankelijke intermediair in vele verschijningsvormen: bemiddelaar, tussenpersoon, kritische vriend, vertaler, verbinder, stimulator, stootkussen, doorverwijzer, diplomaat en – soms – actievoerder.

Onze aanpak – de Cultuur Concreet methodiek – maakt onze organisatie uniek. De invulling van onze **intermediaire** rol, maakt al bijna vijftientig jaar bewezen het verschil en draagt bij aan de brede **impact** van ons werk in de stad. Waarmee we meteen ook een vierde en een vijfde i te pakken hebben. Deze vijf i's staan in de werkpraktijk van Cultuur Concreet nooit los van elkaar; dat is inherent aan de dynamiek van de wijken.

1.5 Doelgroepen

Cultuur Concreet is er – zie onze missie – voor alle Rotterdammers. Met onze drie kerntaken richten we ons tot de volgende doelgroepen:

- bewoners/culturele initiatiefnemers;
- organisaties/instellingen binnen en buiten de culturele sector;
- beleidsmakers/beslissers binnen en buiten het culturele domein.

2. Terugblik 2021-2024

Voordat we vooruit kijken, eerst een terugblik op de belangrijkste innovaties, resultaten en inzichten van Cultuur Concreet in de afgelopen periode. Zij vormen de basis voor onze plannen voor de jaren 2025-2028.

2.1 Innovatie

Cultuur Concreet ontwikkelde een [methodische werkwijze](#), die recht doet aan de eigenheid van elk gebied. Op basis van de kennis en expertise van de culturregisseurs wordt per gebied een [cultuurscan](#) opgesteld, inclusief [prioriteiten](#) voor de inzet van capaciteit en budget.

Cultuur Concreet kreeg de regeling voor [Lokale Culturele Programmering \(LCP\)](#) 2021-2024 in dertien van de veertien Rotterdamse gebieden gegund. Daardoor kregen wij er – naast onze kennis en netwerk – een belangrijk sturingsinstrument bij: geld.

In de LCP aanpak incorporeerde Cultuur Concreet een [laagdrempelige aanvraagprocedure](#) en [structureel](#) publieksonderzoek (scheurbriefjes). Daarmee meten wij de effectiviteit van onze werkwijze en de inzet van de LCP middelen en passen deze zo nodig aan. Bovendien wisten wij het stedelijke onderzoek naar de cultuurparticipatie in Rotterdam aan de hand van het Culturele Doelgroepenmodel te verrijken met voorheen ontbrekende data uit de wijken.

We lanceerden een [online platform](#), waarop de kennis die we hebben breed ontsloten wordt. We ontwikkelden een structureel aanbod van [kennissessies](#), primair gericht op professionalisering van

lokale culturele initiatiefnemers. En we organiseerden een jaarlijks ontmoeting tussen (landelijke) cultuurfondsen en Rotterdamse initiatiefnemers.

Met cultuur dichtbij worden lichte cultuurgebruikers in Rotterdam het best bereikt. Meer dan 50% van het publiek van de door Cultuur Concreet ondersteunde activiteiten bestaat uit deze doelgroep, ten opzichte van het gemiddelde bereik van de culturele sector van 34%

BRON: ONDERZOEK CULTURELE DOELGROEPENMODEL ROTTERDAM FESTIVALS 2021-2023

2.2 Resultaten & inzichten

Onze innovaties van de afgelopen jaren hebben tot nieuwe inzichten geleid. Hieronder zetten wij de belangrijkste op een rij, geordend aan de hand van onze drie kerntaken.

Resultaat **werken in** de wijken:

- Met cultuur dichtbij worden lichte cultuurgebruikers in Rotterdam het best bereikt.
- Onze werkwijze levert een goede en diverse spreiding op van het culturele aanbod over disciplines, over actieve en passieve cultuurparticipatie, over leeftijdsgroepen, over de wijken en over het kalenderjaar.¹
- Wij ondersteunen jaarlijks ca. 900 culturele activiteiten in 13 van de 14 Rotterdamse gebieden met een LCP bijdrage. Gemiddeld 30% van de LCP aanvragen bestaat uit jaarprogrammeringen van partijen die wij lokale culturele ankers noemen.²
- Met LCP ondersteunde culturele activiteiten worden jaarlijks door gemiddeld rond de 200.000 mensen bezocht. Het aantal bezoekers uit de eigen wijk stijgt naar ruim 60% in 2023.³
- De waardering van het publiek voor de bezochte activiteit is stabiel hoog: in 2023 waardeerde 95% van het publiek de bezochte activiteit positief. Ook onze dienstverlening in de wijken levert over de hele linie zeer tevreden initiatiefnemers op; gemiddelde waardering cijfer 8,8.⁴

Inzicht **werken in** de wijken:

- De cultuurregisseurs zijn meer dan een 'loket' voor LCP. De methodische werkwijze van Cultuur Concreet zorgt voor een gerichte inzet van beperkte middelen. De cultuurregisseurs gaan met iedere initiatiefnemer in gesprek. Niet iedereen krijgt altijd geld, maar in ieder geval wel altijd een goed advies.
- De snelheid en laagdrempeligheid waarmee – na het gesprek – een LCP bijdrage kan worden verkregen, is uniek en voldoet aan een grote behoefte bij initiatiefnemers.

¹ BRON: CULTUUR CONCREET LCP RAPPORTAGES 2021-2023

² BRON: CULTUUR CONCREET LCP RAPPORTAGES 2021-2023

³ BRON: CULTUUR CONCREET LCP RAPPORTAGES 2021-2023

⁴ BRON: CULTUUR CONCREET LCP RAPPORTAGES 2021-2023

- Door te regisseren vanuit de prioriteiten (die voor iedereen bekend zijn) ontstaat er een beter passend aanbod in de wijken. Dit is niet alleen een voordeel voor de bewoners, ook de initiatiefnemers waarderen dit. Het zorgt voor aanscherping van hun initiatief.
- De structurele financiering van culturele ankers in de wijken is noodzakelijk voor het realiseren van doelen als het verduurzamen van de lokale culturele infrastructuur en het bestendigen van het culturele klimaat in de wijken
- Er zijn stadsbreed werkende culturele partners in Rotterdam die goed zijn in werken in en met de wijken (bijvoorbeeld Rotterdams Volkstheater, Theaterwerkgroep Ouwe Rotten, Levels). Wij noemen ze Cultuur Nomaden. Zij zijn bij uitstek verbinders tussen lokale en stedelijke cultuur. Deze partijen, voor wie geen apart budget of eigen regeling bestaat, verdienen het om onderdeel te zijn van een culturele basis in de stad.
- Representatie (cultureel aanbod van, voor en door bepaalde communities) is in de wijken een belangrijke voorwaarde voor het bereiken van zoveel mogelijk Rotterdammers. Dit vereist ook een andere, bredere blik op wat cultuur in zo'n superdiverse stad is of kan zijn.

“Met de kunst- en cultuurinitiatieven die dankzij LCP-budget zijn gerealiseerd, zijn de afgelopen periode veel verschillende bewoners in de gebieden bereikt, met name in de gebieden die Cultuur Concreet bedient. [...] We zien bovendien dat Cultuur Concreet met haar programmering meer bewoners bereikt waarvoor cultuur niet vanzelfsprekend is dan de programmering uit het Rotterdamse Cultuurplan.”

BRON: EVALUATIE REGELING LOKALE CULTURELE PROGRAMMERING – EINDRAPPORT, KWINK GROEP, 12-01-2024, PAGINA 24 & 25

Resultaat **schakelfunctie naar** de wijken:

Cultuur Concreet heeft haar schakelfunctie in de periode 2021–2024 met name vraaggericht ingezet. De meeste cultuurplaninstellingen (willen) samenwerken in de gebieden rond het centrum; verder weg gelegen gebieden en kleine kernen zijn duidelijk minder populair. In de periode 2021–2023 hebben ongeveer dertig cultuurplaninstellingen Cultuur Concreet actief benaderd. In de helft van de gevallen heeft dit concreet geleid tot een vorm van samenwerking in/met de wijk.

Inzicht **schakelfunctie naar** de wijken:

- Culturele instellingen vinden ons (nog) onvoldoende als schakel naar de wijken.
- Zonder kennis van de lokale context met stedelijk cultureel aanbod naar de wijken gaan werkt niet en roept in de wijk vaak verwarring en frustratie op.
- Samenwerken tussen stedelijke en lokale culturele partijen aan gemeenschappelijke opgaves in de wijken vraagt een lange adem, goede begeleiding en extra middelen.⁵
- Met name in de ‘buitengebieden’ zijn extra impulsen nodig voor dit soort samenwerkingen.

⁵ BRON: EVALUATIE MAAK MEE IN JE WIJK 2022 EN 2023, CULTUUR CONCREET

Resultaat **kennis over** de wijken:

- Het structureel publieksonderzoek werkt én is logistiek een flinke operatie. Initiatiefnemers verwerkten over de periode 2021–2023 in totaal 70.319 scheurbriefjes en Cultuur Concreet verrijkte hiermee het culturele doelgroepenmodel van Rotterdam Festivals met 20.945 postcodes & huisnummers over cultuur dichtbij.⁶
- De inbedding van structureel publieksonderzoek in de LCP aanpak levert relevante (en voorheen ontbrekende) onderzoekdata over onder meer cultuurparticipatie in de wijken op.⁷
- De cultuurscans (die on- en offline beschikbaar zijn) voldoen aan een informatie behoefte over (cultuur in) de wijken; het bezoek aan onze website (met kennisbank en gebiedsanalyses) is in de periode 2021–2023 verdrievoudigd, naar ruim 22.000 duizend bezoekers per jaar.

Inzicht **kennis over** de wijken:

- Cultuur Concreet heeft structurele, deskundige inzet nodig om haar onderzoeksmethodiek te optimaliseren en verduurzamen. Daarnaast is capaciteit nodig om deze inzichten deelbaar en toepasbaar te maken.
- De bredere impact van cultuur dichtbij dient naast kwantitatief ook kwalitatief onderzocht te worden. Generieke onderzoeken over bijvoorbeeld cultuurparticipatie en impact zijn voor de stad pas echt van waarde wanneer zij getoetst en door vertaald (ingekleurd) zijn op gebieds- en/of wijkniveau. Zo wordt ook zichtbaar hoe cultuur in de wijken ook altijd bijdraagt aan andere beleidsdoelen.

2.3 Samenvattend

Cultuur Concreet heeft de afgelopen periode – zeker op het gebied van cultuurparticipatie en inclusiviteit – veel bereikt. Toch is er in de wijken nog altijd werk aan de winkel. Niet in alle gebieden worden bijvoorbeeld de lichte gebruikers even goed bereikt. Ook beschikken we inmiddels over meer data over de wijken, zoals de Ruimtelijke Visie Cultuur. **Dit vraagt om aangescherpte prioriteiten, passend bij het DNA van het gebied.**

Daarnaast wordt de programmering in de wijk nog altijd met incidenteel geld gefinancierd. Bevlogen initiatiefnemers leven van projectfinanciering tot projectfinanciering en zijn daarbij vrijwel zonder uitzondering afhankelijk van minimaal twee, maar vaker een veelvoud van regelingen. Dit maakt initiatiefnemers en daarmee cultuur dichtbij in veel wijken kwetsbaar. Cultuur Concreet geeft sinds 2021 in haar LCP-rapportages aan dat **meerjarige, structurele financiering voor bewezen culturele ankers in de wijken noodzakelijk is voor de verduurzaming van de culturele infrastructuur en het culturele klimaat in de gebieden.** Ook de **Cultuur Nomaden** (stedelijke partijen met als expertise programmering voor en met de wijken) verdienen een structureel financieringsperspectief.

⁶ BRON: CULTUUR CONCREET LCP RAPPORTAGES 2021–2023

⁷ BRON: TWEEJAARLIJKE PUBLIEKSONDERZOEK BEREIK ROTTERDAMSE CULTUURSECTOR, ROTTERDAM FESTIVALS, OKTOBER 2023

Onze schakelfunctie naar de wijken is nuttig gebleken, zeker als het gaat om de rond het centrum liggende gebieden, die populair zijn bij stedelijke instellingen. Desondanks wordt deze schakelfunctie binnen de culturele sector nog onvoldoende (h)erkend en is er in de randgebieden nog veel winst te behalen. De focus van het nieuwe Rotterdamse cultuurbeleid op de wijken (zie UPN 2025–2028), vraagt om [een actiever invulling van onze schakelfunctie](#), zodat stedelijke initiatieven goed kunnen landen in alle gebieden.

En we weten nu dat we met cultuur dichtbij veel lichte cultuurgebruikers bereiken. [Maar de bijdrage van cultuur dichtbij aan andere beleidsdoelen van de gemeente Rotterdam dient nader onderzocht te worden](#). Niet in het minst omdat ook vanuit het gemeentelijke cultuurbeleid de komende jaren in wordt gezet op samenwerking met andere sectoren en op cofinanciering.

In de volgende hoofdstukken vertalen we deze inzichten naar concrete doelen en activiteiten voor de periode 2025–2028.

“Het ideaal is een samenwerking gebaseerd op gelijkwaardigheid en partnerschap, die ruimte biedt voor nieuwe manieren van beleidsontwikkeling en nieuwe bekostigingsinstrumenten.”

BRON: VAN ONSCHATBARE WAARDE. UITGANGSPUNTEN VOOR HET ROTTERDAMSE CULTUURBELEID 2025–2028, PAGINA 15

3. Werken in de wijk | Inclusiviteit

van Dale

in·clu·sief (bijvoeglijk naamwoord)
alles en iedereen omvattend, niemand uitsluitend

3.1 Doelen

Met haar basisdienstverlening in de wijken beoogt Cultuur Concreet de cultuurparticipatie van alle Rotterdammers te bevorderen, met het accent op lichte cultuurgebruikers.

Wij doen dit door:

- Het versterken en/of in stand houden van de **lokale culturele infrastructuur** door het faciliteren van lokale culturele initiatiefnemers en communities.
- Het versterken en/of in stand houden van het **lokale culturele klimaat** door het regisseren op een bij de leefwereld en behoefte van de bewoners passende programmering, en het bevorderen van een breed draagvlak in het gebied voor cultuur dichtbij.

3.2 Doelgroep

Cultuur Concreet werkt met honderden verschillende Rotterdammers in de wijken samen. Wij noemen hen lokale culturele initiatiefnemers. We categoriseren hen (achter de schermen) als: culturele **ankers**, gevestigde partijen met een vaste locatie, waarop je kan bouwen, kleine, maar fijne **parels**, die behouden en versterkt kunnen worden en **ruwe diamanten** – veelal spannende nieuwkomers met potentie, die je ruimte moet geven voor experiment en groei.

In de praktijk gaat het om een zeer diverse club mensen, van actieve bewoners tot creatieve makers (vaak informele), met als overeenkomst: een enorme drive iets te willen doen voor de eigen directe omgeving. Deze initiatiefnemers zijn niet (goed) georganiseerd, geïnstitutionaliseerd of verenigd. Maar zij zijn wel in staat om, beter dan wie ook, Rotterdammers te bereiken voor wie deelname aan het huidige cultuuraanbod niet per se vanzelfsprekend is. Daarom moeten we deze initiatiefnemers de komende jaren beter faciliteren.

Een belangrijke randvoorwaarde (feitelijk: *conditio sine qua non*) voor een stevige lokale infrastructuur is voldoende ruimte/m²'s voor cultuur dichtbij. Helaas wordt aan deze randvoorwaarde in veel gebieden niet voldaan. Cultuur Concreet vraagt om gericht beleid van de gemeente Rotterdam ten aanzien van culturele ruimte in de wijken. Bijvoorbeeld door een Rotterdamse norm te ontwikkelen voor de minimale hoeveelheid culturele m²'s of door een maximale afstand / reistijd tot culturele voorzieningen.

3.3 Cultuur Concreet methodiek

Het faciliteren van 'onze' initiatiefnemers in de wijken is altijd maatwerk. Cultuur Concreet heeft de afgelopen jaren een methodiek ontwikkeld, die gebaseerd is op een:

- cyclische aanpak
- passend instrumentarium
- specifieke werkwijze van de cultuurregisseur

Werkend vanuit deze **Cultuur Concreet Methodiek** doen wij recht aan de eigenheid van elk gebied en de diversiteit van de inwoners. Hieronder een toelichting op onze methodiek.

3.3.1 Cyclische aanpak

Cultuur Concreet werkt in de wijken volgens de bekende plan-do-check-act cirkel. Deze cyclische werkwijze stelt ons in staat mee te bewegen met de dynamiek in de haarvaten van de stad, te leren en vernieuwen, en zo nodig bij te sturen. De stappen zijn als volgt:

- Plan | Het jaarlijks opstellen/updaten van een cultuurscan per gebied met prioriteiten voor de inzet van capaciteit en geld voor cultuur dichtbij.
- Do | De uitvoering van het plan door onze cultuurregisseurs met behulp van hun instrumentarium: kennis, netwerk en geld.

- Check | Het doen van structureel onderzoek onder publiek en initiatiefnemers, gericht op: behoefte, bereik en impact.
- Act | Evaluatie op basis van de onderzoeksdata en zo nodig aanscherping van de cultuurscan en/of prioriteiten

3.3.2 Passend instrumentarium

Het instrumentarium waarmee Cultuur Concreet lokale culturele initiatiefnemers ondersteunt bestaat uit kennis, netwerk en geld voor culturele programmering.

- Kennis | Onze kennis bevat twee componenten: kennis van het gebied en kennis van cultuur. De cultuurregisseur heeft brede kennis van het gebied waarin hij werkt. Hij werkt samen met de systeemwereld van gebiedsorganisatie en wijkraden, en is aangesloten op ontwikkelingen op het gebied van welzijn, sport, veiligheid, wonen etc. Met behulp van deze brede kennis ontwikkelt de cultuurregisseur een integrale kijk op het gebied. Daarnaast heeft hij vanzelfsprekend ook veel kennis over (het organiseren en financieren van) cultuur, zowel op het niveau van het gebied als op stedelijk niveau. Deze specifieke Cultuur Concreet kennis, die echt onderscheidend is, wordt lokaal ingezet door de [1-op-1 advisering](#) door onze regisseurs. Onze advisering aan en begeleiding van initiatiefnemers draagt bij aan hun zelfredzaamheid. De [kennisbank](#) op ons online platform en onze speciale [kennisbijeenkomsten](#) vormen daarop een aanvulling. Zie hiervoor ook hoofdstuk 5.
- Netwerk | Onze cultuurregisseurs beschikken over een relevant netwerk binnen en buiten het gebied. Binnen het gebied kent de regisseur vanzelfsprekend de lokale initiatiefnemers. Maar er zijn ook korte lijnen naar de gebiedsorganisatie en partijen uit andere domeinen. Een culturele activiteit in een wijk gaat immers meestal over meer dan cultuur alleen. De cultuurregisseur zet zijn netwerk in om partijen aan elkaar te koppelen en om culturele oplossingen te verzinnen voor bredere uitdagingen.

“Cultuur Concreet heeft de verdeling van het LCP-budget ingepast in de bestaande werkwijze en daarmee haar ‘gereedschapskist’ vergroot en werkwijze versterkt.”

BRON: EVALUATIE REGELING LOKALE CULTURELE PROGRAMMERING – EINDRAPPORT, KWINK GROEP, 12-01-2024, PAGINA 13

- Geld | Sinds 2021 zet Cultuur Concreet het [LCP budget](#) in dertien van de veertien Rotterdamse gebieden in om culturele activiteiten in de wijk mogelijk te maken die passen bij de behoefte van de bewoners. Door de manier waarop Cultuur Concreet het aanvragen van een LCP bijdrage heeft ingebed in haar bestaande werkwijze in de wijken, is LCP veel meer dan een loket. De cultuurregisseurs sturen met behulp van dit budget op de prioriteiten voor het gebied, zoals gedefinieerd in de cultuurscans. Dit maakt de inzet van dit budget door Cultuur Concreet niet alleen efficiënt, maar ook zeer effectief. Wij zetten in op structurele uitvoering van de LCP-regeling.

3.3.3 Cultuur Concreet werkwijze

De specifieke werkwijze van Cultuur Concreet geeft houvast en richting om de eigenheid en de potentie van elk gebied te erkennen en te versterken. Deze werkwijze van onze cultuurregisseurs is gebaseerd op vier principes:

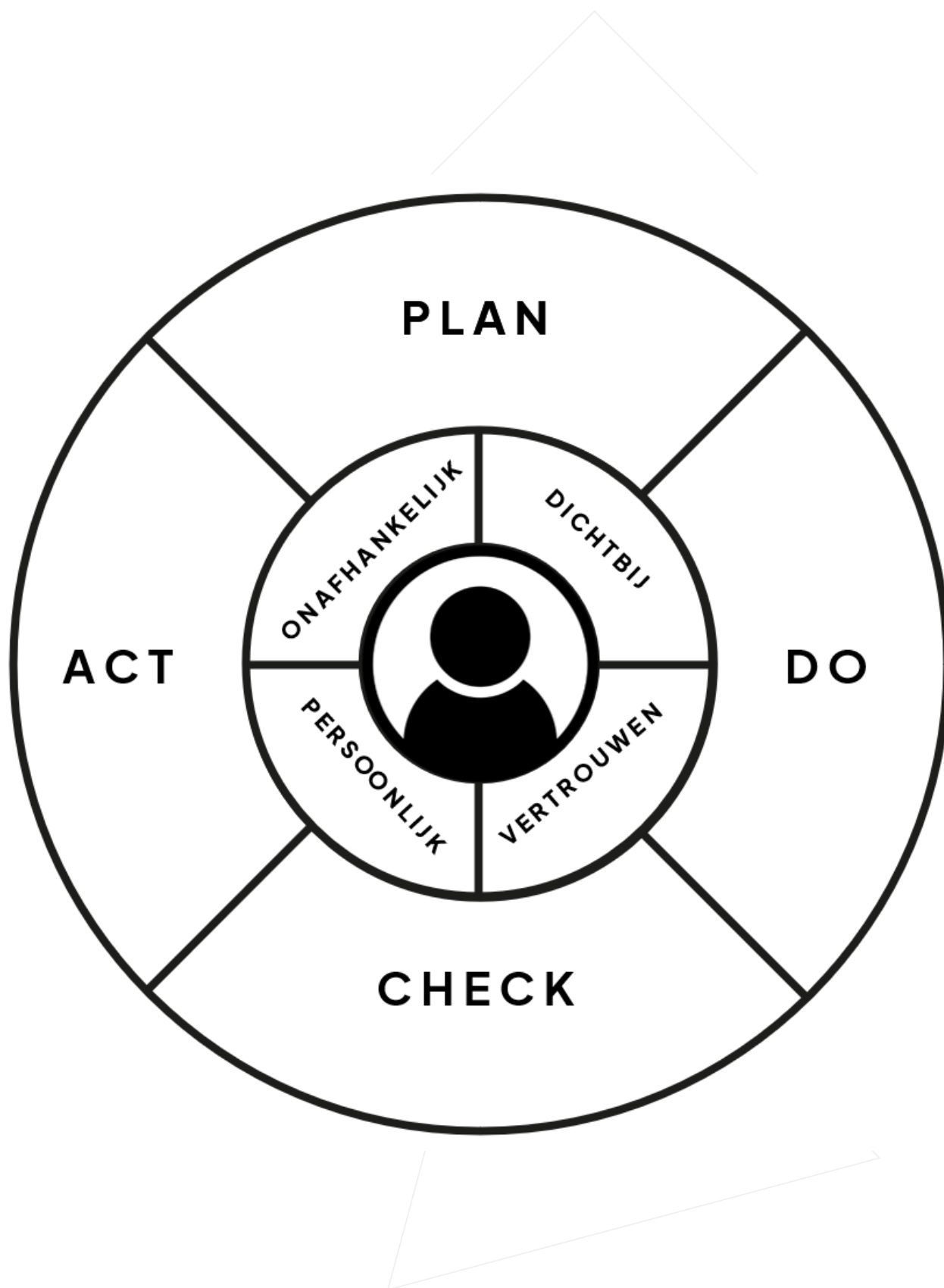
- **Onafhankelijk** | Onze cultuurregisseurs zijn onafhankelijk, werken niet in de systeemwereld en zijn ook geen culturele aanbieder. Bij de regisseur staat de behoefte van de wijkbewoners centraal. Vanuit onze onafhankelijke positie vormen wij een brugfunctie tussen het informele weefsel in de wijken en de systeemwereld.
- **Dichtbij** | Onze cultuurregisseurs zijn permanent aanwezig in alle 14 gebieden van Rotterdam. Zij zoomen met een open houding in op het gebied, praten met alles en iedereen, leren sleutelfiguren kennen, frequenteren de informele plekken, worden onderdeel van het DNA. Zij zijn letterlijk dichtbij en (h)erkennen de materiele en immateriële waarden van het gebied.

“Het is belangrijk te zijn daar waar het gebeurt. Vanachter je bureau bouw je geen relaties op én krijg je geen goed beeld van wat er speelt. Dat beeld van wat er speelt, krijg je door te luisteren. En de tijd te nemen om te bouwen aan de relatie, om van daaruit te kijken waar de community met je wil samenwerken.”

BRON: CLAUDIA MARINELLI IN: ON(VER)VANGBAAR. DE INNOVATIEVE KRACHT VAN THE CULTURE. ADVIES NEDERLANDSE UNESCO COMMISSIE, 2023.

- **Persoonlijk** | Omdat de cultuurregisseurs intieme kennis hebben over het gebied, de context en de leefwereld van de bewoners, snappen zij de urgenties. Zij zijn oprecht nieuwsgierig, emotioneel betrokken en persoonlijk. Zij zijn figuurlijk dichtbij, spreken de taal en staan met hun voeten in dezelfde klei. Dat wekt vertrouwen.
- **Vertrouwen** | De cultuurregisseurs geven ook vertrouwen. Wij zoeken mensen met ideeën op, dagen ze uit en geven ze kansen. Wij dragen zo nodig kennis over, verbinden ze met elkaar en stimuleren ze een cultureel aanbod te brengen dat past bij de behoefte van de bewoners. Wij zien experimenteren als een manier van leren. En vinden dat er ruimte moet zijn voor fouten. Wij trekken samen op.

3.3.4 Cultuur Concreet methodiek in beeld

3.5 Acties in de wijken 2025-2028

3.5.1. Vooraf

Op basis van drie jaar LCP doelgroepenonderzoek constateren wij dat Cultuur Concreet door haar facilitering van cultuur in de wijk:

- Een groeiend bereik heeft gerealiseerd onder de doelgroep lichte cultuurgebruikers
- Een dalend bereik heeft onder de doelgroep medium cultuurgebruikers
- Een stabiel bereik heeft onder de doelgroep intensieve cultuurgebruikers

Het grote bereik van lichte gebruikers is het gevolg van ons actieve beleid hierop in alle gebieden. Het dalende bereik onder de doelgroep middel is te verklaren door de 'concurrentie' met andere vrijetijdsbestedingen, die zeker na de coronajaren weer op gang kwam. Dat het bereik onder de intensieve cultuurgebruiker stabiel blijft is ook verklaarbaar: als er culturaanbod in de wijk is gaat deze groep hoe dan ook – het zijn liefhebbers.

Als we inzoomen op ons bereik onder de lichte gebruikers, valt vooral het hoge bereik onder de [Lokale Vrijetijdsgenieters](#) op. Hierin is Cultuur Concreet onderscheidend ten opzichte van de sector. De doelgroep is met 17 % van de inwoners bovendien ruim vertegenwoordigd in de stad. Ook in het bereiken van de [Sociale Cultuurhoppers](#) (14% van de Rotterdammers) is Cultuur Concreet ten opzichte van de sector onderscheidend. Wij zetten onze aanpak op beide doelgroepen voort.

De **Flanerende Plezierzoekers** – ook 14% van de Rotterdammers – is een uitdagende doelgroep om te bereiken. Onze ervaring met onderzoekend programmeren, Maak Mee in je Wijk, in IJsselmonde leert dat hier een aanzienlijke investering in o.a. promotie nodig is. Cultuur Concreet voorziet meer inzet van Cultuurplaninstellingen op deze doelgroep en wij zullen daar vanuit onze schakelfunctie en/of een vervolg op de Plusprogramma's aan bijdragen. Hetzelfde geldt voor de kleinere doelgroep (6% van de Rotterdammers) **Nieuwsgierige Toekomstgrijpers**.

Naast deze 'lichte' doelgroepen benoemen hier tot slot ook de 'middel' doelgroep **Proevende Buitenwijkers**. Gemiddeld maakt deze groep weliswaar 7% van het Rotterdamse inwoneraantal uit, in gebieden als Hoogvliet, Pernis en Rozenburg is dit meer dan een kwart. Cultuur Concreet onderscheidt zich in het hoge bereik onder deze groep. Het spreekt voor zich dat wij hierop in blijven zetten.

3.5.2 Basisdienstverlening

We zetten onze basisdienstverlening conform de Cultuur Concreet methodiek in alle veertien gebieden van Rotterdam in, om de komende vier jaar de volgende resultaten te realiseren:

Op stedelijk niveau:

- Circa 1.000 ondersteunde initiatieven.
- Circa. 200.000 bezoekers.
- Waarvan tenminste 54% zogeheten lichte gebruikers.⁸
- 80% van het publiek is positief over het aangeboden programma.
- Gemiddelde waardering initiatiefnemers voor de Cultuur Concreet dienstverlening: cijfer 8.

Vanzelfsprekend vertalen we deze algemene doelen naar de gebieden en maken we in grote gebieden zo mogelijk een vertaling naar ambities op wijkniveau. Onze cultuurscans bevatten specifieke prioriteiten voor de veertien Rotterdamse gebieden. Bij het opstellen van deze cultuurscans is gebruik gemaakt van diverse nieuwe databronnen; een en ander heeft ook geleid tot aangescherpte prioriteiten voor de gebieden. De cultuurscans zijn door iedere cultuurregisseurs persoonlijk geschreven. Hoewel de opzet van de document uniform is, varieert de toon van de analyses, wat passend is voor de diversiteit van de wijken en ieders unieke aanpak in het gebied.

⁸ CULTUUR CONCREET ZET ZICH IN VOOR EEN BIJ DE BEWONERSBEHOEFTE PASSEND AANBOD IN ALLE WIJKEN VAN ROTTERDAM. ONZE FOCUS OP LICHTGEbruikers KOMT VOORT UIT DE REPRESENTATIVITEIT VAN DEZE DOELGROEP IN DE STAD; TE WETEN 54%

3.5.3 Randvoorwaarden

Randvoorwaarden voor het realiseren van deze resultaten zijn voldoende capaciteit cultuurregie en voldoende middelen ter ondersteuning van de beoogde programmering in de wijken.

CAPACITEIT

Met ingang van 2024 is Cultuur Concreet – dankzij extra structurele basisfinanciering – weer in alle veertien Rotterdamse gebieden met een cultuurregisseur aanwezig. Maar de capaciteit is nog niet op orde. Met name in de grote gebieden met veel inwoners en relatief veel LCP budget, komen de cultuurregisseurs tijd tekort. Daardoor worden er kansen gemist, zoals bijvoorbeeld het actief aanjagen en begeleiden van nieuw initiatief, dat veel tijd kost. Voor Prins-Alexander (2 keer zo groot als bv het gebied Hillegersberg-Schiebroek), Feijenoord, Delfshaven en Charlois is urenuitbreiding noodzakelijk. We ervaren daarnaast een groeiende vraag naar onze dienstverlening in kwetsbare gebieden waar specifieke uitdagingen zijn, waar bewonersaantallen groeien en/of waar grote stedelijke ontwikkelingen zijn. Maar ook vanuit de culturele sector verwachten wij de komende jaren een stijgende vraag naar onze expertise ten aanzien van de gebieden. Zie hiervoor ook hoofdstuk 4 over onze schakelfunctie naar de wijken. Voor de periode 2025–2028 is daarom onderstaande – aan het inwoneraantal gekoppelde – capaciteit cultuurregie per gebied nodig.

GEBIED	INWONERS BIJ BENADERING x1.000	UREN INZET	T.O.V. HUIDIGE BASIS DIENSTVERLENING	TOELICHTING
Prins Alexander	95	48	+16	
Feijenoord	78	36	+4	
Delfshaven	77	36	+4	
Charlois	70	36	+4	
IJsselmonde	61	32		
Kralingen-Crooswijk	54	32		
Noord	52	32		
Hillegersberg-Schiebroek	44	24		
Centrum	41	32		extra inzet i.v.m. grotere schakelfunctie
Hoogvliet	35	24		
Overschie	19	24		
Pernis & Rozenburg	18	32		extra inzet i.v.m. dubbele overlegstructuren
Hoek van Holland	10	24		

Concreet is voor de komende jaren een uitbreiding van de huidige cultuurregie capaciteit (372 uren) met 40 uur (412 uren) onontkoombaar, wil Cultuur Concreet haar rol als intermediair in de wijken goed kunnen blijven spelen, en aan de groeiende vraag kunnen voldoen.

MIDDELEN | LCP 2025–2028

Zonder geld kan Cultuur Concreet bovengenoemde resultaten niet realiseren. Bij het schrijven van dit plan gaat Cultuur Concreet ervan uit in de periode 2025–2028 de beschikking te hebben over de LCP middelen voor alle veertien gebieden van Rotterdam.

Op basis van de LCP evaluatie door de KWINK groep voorzien wij een aantal wijzigingen in de regeling die wij aanmoedigen. Een vast bedrag per inwoner – in plaats van de huidige allocatie per gebied – met daar bovenop een flexibel inzetbaar budget, geeft de noodzakelijke ruimte voor extra inzet daar waar culturele infrastructuur en klimaat kwetsbaar zijn en/of representatie achterblijft. Wij pleiten ook voor een niet al te strikte afbakening van waar het LCP budget wel en niet voor mag worden ingezet; de aansluiting bij specifieke communities in de wijken vraagt soms om flexibiliteit.

De structurele verhoging van de LCP middelen in 2024 bood enige ruimte, maar desondanks is het totale budget ontoereikend om culturele plannen naar waarde te kunnen ondersteunen en daarnaast ook bij te dragen aan verduurzaming van lokale infrastructuur en klimaat. Wij blijven daarom inzetten op een aanvullende regeling voor culturele ankers in de gebieden, en op samenwerkingen met andere financiers om meer middelen voor cultuur dichtbij te genereren.

“De intermediaire rol van Cultuur Concreet is sinds 2020 versterkt door de mogelijkheid het LCP-budget te verdelen in 13 van de 14 gebieden.’ De cultuurregisseurs kregen de mogelijkheid ‘niet alleen aan te jagen, maar ook financieel te ondersteunen. Dit maakt het vervullen van de intermediaire functie (bijvoorbeeld door het versterken van cultuurparticipatie in de gebieden) gemakkelijker: de cultuurregisseurs kunnen beter sturen.”⁹

“Cultuur Concreet beschikt over uitgebreide expertise, ervaring, personele capaciteit, een netwerk binnen de gemeente en diverse instrumenten om de doelen van de LCP-regeling effectief te realiseren. Er bestaat een duidelijke synergie tussen de activiteiten die Cultuur Concreet ten behoeve van LCP uitvoert en andere initiatieven binnen de organisatie.’ Ook stelt het rapport dat ‘de data-gerichte aanpak (het verschaffen van inzicht in de resultaten op basis van data-analyses) in de werkwijze van Cultuur Concreet een aanzienlijk voordeel is met betrekking tot het bereiken van de LCP-doelen.”

BRON: EVALUATIE REGELING LOKALE CULTURELE PROGRAMMERING. KWINK GROEP, 12-01-2024, PAGINA 22

⁹ Bron: Evaluatie intermediaire instellingen Rotterdam. Kwink Groep, 14-04-2023, pagina 11-12

MIDDELEN | CULTUURBUUR 2025–2028

In de periode 2021–2024 zette Cultuur Concreet de Cultuurbuur middelen in vijf specifieke gebieden in, waar het culturele klimaat kwetsbaar is. Hierdoor kon beter geregisseerd worden op een bij de behoefte passend aanbod. In de komende periode gaat Cultuur Concreet deze middelen opnieuw inzetten in kwetsbare gebieden en/of specifieke doelgroepen met gerichte opdrachten voor de zogeheten Cultuur Nomaden; cultuuraanbieders die in alle wijken inzetbaar zijn en aanbod bieden voor/door bewoners.

3.6 Ambities

■ PROGRAMMA VERANKEREN | MEERJARIG PERSPECTIEF VOOR CULTURELE ANKERS

Culturele ankers in de wijken zijn onmisbare pijlers van de lokale culturele infrastructuur en knooppunten van lokale communities. Er zijn vaste plekken met faciliteiten nodig waar talenten en bewoners zich kunnen ontwikkelen. Het in stand houden/verduurzamen – laat staan het versterken – van de lokale culturele infrastructuur in de gebieden kan niet zonder hen. Ook het plusprogramma ‘Maak Mee in je Wijk’ heeft dit weer nadrukkelijk aangetoond. Toch werken deze culturele ankers in de praktijk met incidenteel geld en houden velen van hen met moeite het hoofd boven water. We vragen veel van ze, maar geven ze veel te weinig. Als we met elkaar echt alle Rotterdammers willen bereiken, met een accent op lichte cultuurgebruikers, moeten we structureel investeren in cultuur dichtbij. Gelukkig wordt hier in de Uitgangspuntennota ook aandacht aan geschonken. In het hoofdstuk over inclusiviteit (p.27) stelt de nota: ‘Wat gaan we doen? Culturele organisaties faciliteren met spilfunctie voor makers en initiatiefnemers in gebied.’ Cultuur Concreet stelt een lokale regeling voor de culturele ankers in de wijken voor dit biedt kansen om gerichte opdrachten – passend bij de prioriteiten van de wijk – bij deze partijen te beleggen.

■ PROGRAMMA CULTUURFINANCIERING | SAMENWERKING (ROTTERDAMSE) FONDSSEN

Het huidige LCP budget is verre van toereikend. De resultaten van het meerjarige programma ‘Maak Mee in je Wijk’ hebben ons bovendien geleerd dat een groter bereik van lichte cultuurgebruikers vraagt om extra inspanning, dus extra geld. Het risico van een (nog) groter deel van het LCP budget inzetten op aanbod voor lichte gebruikers, is een verschraling van het aanbod voor andere Rotterdammers. Met name voor zogeheten ‘optionele groepen’ voor wie bij het ontbreken van passend aanbod de relevantie van cultuurparticipatie met rasse schreden afneemt. Daarnaast ontvangt Cultuur Concreet regelmatig signalen van (Rotterdamse) fondsen, dat zij onvoldoende aanvragen krijgen van initiatiefnemers uit de wijken c.q. informele grassroots partijen. Cultuur Concreet gaat zich in de periode 2025–2028 inspannen om het budget voor Lokale Culturele Programmering uit te breiden met structurele bijdragen van (Rotterdamse) fondsen. In 2024 investeert Cultuur Concreet in een tijdelijke pilot voor de inzet van extra capaciteit op het verstevigen van banden met fondsen en fondsenwerving. Dit willen we in de periode 2025–2028 – in lijn met het door de gemeenteraad aangenomen initiatiefvoorstel over cultuurfinanciering (VVD, D66 en PvdA, september 2023) – structureel aanpakken.

■ PROGRAMMA ‘VERGETEN’ WIJKEN | DOMEIN OVERSTIJGENDE AANPAK

In 'vergeten wijken' wonen veel bewoners met een lage sociaaleconomische status (bijvoorbeeld Schiedam), die over het algemeen hun vertrouwen in de overheid en andere instellingen zijn kwijtgeraakt. Niet zelden spelen hier – op straat en achter de voordeur – diverse problemen. De persoonlijke benadering van de cultuurregisseur – die onafhankelijk en dichtbij is, en bovendien vertrouwen geeft – werkt in deze wijken vaak wel. De cultuurregisseur stimuleert bewoners om iets positiefs te doen voor hun wijk. Dit kan letterlijk en figuurlijk deuren openen naar meerjarige samenwerking voor en door de bewoners, waarbij op termijn (als het vertrouwen gegroeid is) ook partijen uit andere sectoren kunnen aansluiten. Maar het vraagt veel inzet en een lange adem. Cultuur Concreet heeft de ambitie de komende periode in tenminste één vergeten wijk een meerjarig programma – met cofinanciering door Fonds voor Cultuurparticipatie – te starten.

Zeker mensen met een lagere sociaaleconomische status hebben vaak moeite met hoe de 'systeemwereld' werkt. Socioloog Vivian Visser promoveerde op welke rol iemands sociale status speelt in de beslissingen van ambtenaren en bij de participatiebereidheid van burgers.

“Er was een diep gevoel van minderwaardigheid merkbaar. Mensen hadden wel degelijk ideeën voor de wijk, maar het gevoel overheerst dat er op ze wordt neergekeken en niet naar ze wordt geluisterd.(...) Dit gevoel beïnvloedt participatie ook negatief. “

BRON: VERS BETON, 'BURGERINITIATIEVEN LEIDEN TOT ONGELIJKHEID, VREZEN ROTTERDAMSE AMBTENAREN', AUKE MAK, 27 SEPTEMBER 2023

4. Schakelen naar de wijk | Interconnectiviteit

van Dale

"Interconnectivity necessitates thinking in terms of process and movement instead of individual KPIs and targets."

BRON: ROTTERDAM, STAY CLOSE TO WHAT YOU ARE! THE IABX 2017; HET WOORD VINDEN WE NIET IN DE VAN DALE.

4.1 Doelen

De schakelfunctie naar de wijken die Cultuur Concreet als intermediaire instelling heeft, is bedoeld om de samenwerking aan gemeenschappelijke opgaves in de wijken te bevorderen en te verbeteren. Het gaat dus om meer en om betere samenwerking.

Hierbij onderscheiden we:

- Samenwerken aan opgaves in de wijk tussen partijen uit het culturele ecosysteem; zo borgen we duurzame investeringen in de lokale culturele infrastructuur.
- Samenwerken aan opgaves in de wijk tussen partijen buiten het culturele domein; zo bevorderen we de culturele dynamiek en versterken we de lokale gemeenschap.

Wij bevorderen en verbeteren het samenwerken door:

- Het vergroten van enthousiasme voor en kennis over de inzet van cultuur dichtbij
- Het delen van onze netwerken in de gebieden
- Het actief verbinden van partijen uit dit netwerk
- Het delen van onze kennis over de gebieden

Om effectief invulling te kunnen geven aan deze rol is meer inzicht in de drempels, motieven en ondersteuningsbehoefte van (cultuurplan)instellingen met ambitie in de wijken en monitoring hiervan nodig. Zie hoofdstuk 5.

4.2 Doelgroep

Cultuur Concreet werkt al bijna vijftientig jaar met tientallen partijen uit allerlei domeinen samen. Binnen de wijk gaat het om partners/partijen uit sectoren, zoals zorg, welzijn, stadsontwikkeling, wonen, veiligheid en het bedrijfsleven.

In Schiedam ontbreekt het aan gemeenschapsnetwerken en activiteiten, zoals bleek uit publieksonderzoek onder de bewoners door de cultuurregisseur. Vooral moeders geven aan dat er meer kinder- en jeugdactiviteiten nodig zijn. Vanuit deze behoefte zette de cultuurregisseur een netwerk op van bewoners en lokale organisaties, zoals De Kroon, Huidenclub, WMO Radar en het Jeugdfonds Sport en Cultuur. Aan de andere kant bleken partijen zoals Woonbron, de brandweer, wijkagenten en milieudiensten, een gebrek aan verbinding met de gemeenschap te ervaren. Deze twee groepen met elkaar in contact brengen, resulteerde in een succesvolle kinder- en jongerendag met meer dan honderdvijftig deelnemers. De combinatie van cultuur- en sportactiviteiten voor kinderen en een informatiemarkt waar o.a. Woonbron en wijkagenten in gesprek gingen met ouders bevorderde open gesprekken en bracht de behoeften van de bewoners aan het licht. Een geslaagd evenement is echter nog geen succesverhaal. Dat betrokken partijen elkaar vinden en met elkaar in gesprek blijven is niet vanzelfsprekend. Dit vraagt voortdurende aandacht en inzet van alle betrokkenen. De cultuurregisseur blijft zich daarom ook inzetten voor het versterken van het netwerk in Schiedam.

Buiten de wijk gaat het om grotere partijen uit het culturele ecosysteem van Rotterdam, zoals de cultuurplaninstellingen en de zogeheten Cultuurnomaden.

IJsselmonde; een ‘vergeten’ plek, ver van het centrum. Toch wisten zowel Circusstad Festival als Scapino – met een beetje hulp van de cultuurregisseur – de weg er naartoe te vinden.

Het Franse Company XY zet overal in de wereld zijn skills in om mensen letterlijk te betrekken. Zo belandden nietsvermoedende voorbijgangers in IJsselmonde in het voorjaar van 2023 soms zomaar op de schouders van een acrobaat. De bewoners voelden mensen zich letterlijk en figuurlijk op handen gedragen. Company XY omschrijft hun ervaring als volgt:

“Er was slechts een veelbetekenende blik nodig bij de uitgang van een winkel, langs een fietspad of in buurttuin Oeverloos om het vreugdevolle en bruisende leven te vinden.”

Company XY doet uitgebreid wijkverkenning en dompelt zich onder in de gemeenschap. Datzelfde geldt voor zeven dansers van Scapino die in het najaar van 2023 de wijken en hun stadsgenoten beter wilden leren kennen. Dat deden ze onder meer door te tuinieren in Buurttuin Oeverloos en te koken voor de bewoners van woon-zorgcomplex IJsselburgh. Deze ontmoetingen vertaalden ze naar een dansvoorstelling en fototentoonstelling: Wij(k)gevoel.

4.3 Onze aanpak

Ook bij de invulling van onze schakelfunctie hanteren wij uitgangspunten die vergelijkbaar zijn met onze werkwijze in de wijken. Bij het bevorderen van samenwerken in de wijken zijn onze principes:

- **Lokale context** | We bouwen voort op bestaande initiatieven en de dynamiek in de wijken. Dit is een randvoorwaarde voor continuïteit en een duurzame investering in de lokale culturele infrastructuur.
- **Duurzaam** | We vragen van alle partijen een lange termijn investering, geen eenmalig resultaat of 'vinkje'.
- **Persoonlijk** | We vragen van alle partijen oprechte interesse in en betrokkenheid bij de wijken en hun bewoners.
- **Vraaggericht** | We luisteren naar de behoefte en wensen van bewoners en actieve lokale initiatiefnemers. Het aanbod sluit aan bij de bewoners in plaats van bewoners uit te nodigen voor (bestaand) aanbod.
- **Gelijkwaardig** | We werken met alle partijen samen op basis van gelijkwaardigheid. Dit zorgt voor continuïteit en een duurzame investering in de lokale culturele infrastructuur.

In 2024 loopt het driejarige programma Maak Mee in je Wijk af (gefinancierd vanuit de plusmiddelen uit het cultuurplan), waarvoor Cultuur Concreet opdrachtgever is. Dit programma wordt gerealiseerd in de gebieden Prins Alexander en IJsselmonde. Doelstellingen zijn het beter bereiken van groepen lichte cultuurgebruikers door lokale culturele initiatiefnemers en cultuurplaninstellingen samen te laten werken aan een passend cultureel aanbod. Ook vinden we sleutels voor het verduurzamen van de lokale culturele infrastructuur. Eind 2024 deelt Cultuur Concreet de geleerde lessen actief met de culturele sector. Dit vormt tevens het startsein voor de uitbreiding van ons kennisdelingsaanbod voor de sector.

Daarbij zetten wij de volgende instrumenten in:

- 1-op-1 advisering door onze cultuurregisseurs bij vragen uit/over gebieden
- Ons online platform
- Cultuurscans
- Kennissessies voor instellingen/organisaties/beleidsmakers/beslissers

4.4 Acties **schakel naar de wijken** 2025-2028

4.4.1 Vooraf

De afgelopen periode heeft een aantal culturele instellingen geëxperimenteerd met voor hen nieuwe 'wijkfuncties' en met wijkgericht werken (vaak in combinatie met wat budget). In de praktijk roept dit meestal veel verwarring op bij bewoners/initiatiefnemers: meer geld is altijd welkom, maar wat komen deze wijkfunctionarissen eigenlijk doen? Er zijn toch al cultuurregisseurs?

De nieuwkomers vergeten de jarenlange ervaring van Cultuur Concreet met wijkgericht werken, of ze willen hoogstens een 'lijstje' met onze belangrijkste relaties uit de wijk. En dat (koude overdracht) werkt dus niet. Cultuur Concreet vindt het zonde dat er binnen de culturele sector zo langs elkaar heen wordt gewerkt en draagt – vanuit haar rol als intermediaire instelling – de komende jaren graag bij aan een goede entree van nieuwkomers in de wijk, een goede spreiding over de hele stad en aan duurzame samenwerking met partners in de wijken.

En dat is nodig ook. Want het cultuurbeleid van de gemeente Rotterdam zet de komende periode expliciet in op meer cultuur in de wijken. Van instellingen wordt gevraagd aan te geven in welke gebieden en/of wijken zij opereren en hoe zij bij willen dragen aan cultuur maken of meemaken in de wijk. Ook is een actiepoint van het beleid: 'Betere afspraken maken tussen stedelijke en lokale partijen over aanbod in de wijk'.¹⁰

Onderzoeksbureau Kwink stelt in haar evaluatierapport van de intermediaire instellingen dat Cultuur Concreet sterker gepositioneerd kan worden binnen de gemeente Rotterdam en binnen het Rotterdamse culturele veld.

“Cultuur Concreet zou ook zelf haar zichtbaarheid binnen de gemeente of bij grotere culturele instellingen kunnen vergroten en daarmee haar eigen positie versterken.”

In hetzelfde rapport wordt echter ook aangegeven dat Cultuur Concreet al veel doet en bereikt in relatie tot de middelen die zij beschikbaar heeft. Wij zijn van mening dat een grotere zichtbaarheid en steviger positionering van Cultuur Concreet noodzakelijk zijn voor een actieve invulling van onze schakelfunctie naar de wijken. Hiervoor is extra capaciteit nodig.

BRON: EVALUATIE INTERMEDIAIRE INSTELLINGEN ROTTERDAM. KWINK GROEP, 14-04-2023, PAGINA 15 EN PAGINA 8

Daarom verwacht Cultuur Concreet vanuit cultuurplaninstellingen de komende jaren een 'run' op de wijken. Zeker op de voor de hand liggende en al vrij populaire gebieden rondom het centrum. Terwijl er in juist de 'buitengebieden' veel meer te winnen is. Cultuur Concreet hecht aan een goede landing en inbedding van deze partijen in de wijken. Wij denken dat onze beproefde aanpak en onze lokale expertise aanvullend en versterkend kunnen werken op het wijkaanbod van de

¹⁰ BRON: VAN ONSCHATBARE WAARDE. UITGANGSPUNTEN VOOR HET ROTTERDAMSE CULTUURBELEID 2025-2028, PAGINA 27

cultuurplaninstellingen. De afgelopen periode heeft Cultuur Concreet haar schakelfunctie voornamelijk vraaggericht ingevuld. Cultuur Concreet is daarom van mening dat het nodig is de komende jaren als intermediaire instelling een actievere invulling te geven aan haar schakelfunctie binnen het culturele ecosysteem. Daarbij hoort allereerst dat er meer regie moet komen op het wijkgerichte werken van de sector. En ook dient het kennisniveau ten aanzien van werken in de wijken en ten aanzien van de specifieke gebieden te worden verhoogd. Dat kan Cultuur Concreet echter niet met de huidige capaciteit en middelen.

4.4.2 Basisdienstverlening

De komende periode willen wij onze schakelfunctie actief invullen om de volgende resultaten te realiseren:

OP STEDELIJK NIVEAU

Van de cultuurplaninstellingen die in de wijken willen opereren gaan wij:

- 100% actief benaderen
- 50% actief adviseren over samenwerken in de wijken
- 30% actief koppelen aan partijen uit ons lokale netwerk

Hiervoor is allereerst een scan van de beleidsplannen van alle cultuurplaninstellingen nodig. Op basis daarvan kan zo nodig worden geregistreerd op een goede spreiding van (het aanbod van) instellingen over alle gebieden van de stad. Daarop volgt een uitvraag naar de ondersteuningsbehoefte (zie hoofdstuk 5). Op basis daarvan volgen follow up activiteiten en kennisaanbod over wijkgericht werken en over specifieke gebieden. Het actief koppelen van instellingen aan partijen uit ons lokale netwerk kan een volgende stap in onze schakelfunctie zijn. Tevens vraagt deze invulling van onze schakelfunctie om een aanpassing in onze systemen om de dienstverlening en de resultaten te kunnen monitoren.

OP GEBIEDSNIVEAU

In alle gebieden werken onze cultuurregisseurs op zeer regelmatige basis samen met partners uit andere domeinen; je komt elkaar overal tegen. Het is – in het kader van de ambities van de gemeente ten aanzien van alternatieve financieringsstromen – interessant inzicht te krijgen in de cofinanciering van culturele projecten in de wijken. In de periode 2025–2028 gaan wij daarom registreren hoeveel projecten (naast een LCP bijdrage) gefinancierd zijn uit andere bronnen/door andere domeinen (inclusief de financiële bijdragen van andere partijen).

4.4.3 Randvoorwaarden

Randvoorwaarden voor het realiseren van deze resultaten zijn:

- 0,5 fte coördinatie schakelfunctie/relatiebeheer
- Voldoende capaciteit aan cultuurregie voor 1-op-1 advisering (zie 3.4)

4.5 Ambitie

- PROGRAMMA MAAK MEE GEPROLONGEERD IN DE BUITENGEBIEDEN

Cultuur Concreet zet in op voortzetting van het programma 'Maak Mee in je Wijk' (onderzoekend programmeren) in de buitengebieden van de stad. De gebieden 'buiten de ring' met een kwetsbare culturele infrastructuur en weinig tot geen interesse van cultuurplaninstellingen. Meerjarige aanpak en meerjarige financiering zijn hiervoor randvoorwaardelijk. Zie ook onze aanbevelingen in de projectverantwoordingen 'Maak Mee in je Wijk'.

5. Kennis over de wijk | Innovatie

van Dale

in-nova-tie (de; v; meervoud: innovaties)
invoering van iets nieuws

5.1 Doelen

Vanuit haar kennisfunctie streeft Cultuur Concreet de komende periode de volgende doelen na:

- Het leveren van een bijdrage aan de innovatie van het culturele beleid én de praktijk door het zichtbaar en meetbaar maken van (de potentie van) cultuur dichtbij.
- Het vergroten van de waardering van cultuur in de wijken als een onmisbaar onderdeel van het Rotterdamse culturele ecosysteem met een daarbij passende financiering.
- De deskundigheid over cultuur dichtbij bevorderen bij organisaties, instellingen, beleidsmakers en beslissers binnen en buiten het culturele domein.
- De algemene deskundigheid bevorderen en het professionaliseren van culturele initiatiefnemers in de wijk.

5.2 Doelgroep

Cultuur Concreet ondersteunt met deze kerntaak het Rotterdamse culturele ecosysteem in de volle breedte. Daarnaast is onze kennis ook buiten het culturele domein toepasbaar. Specifieke doelgroepen waarop wij ons richten zijn:

- culturele initiatiefnemers in de wijk;
- organisaties/instellingen binnen en buiten de culturele sector;
- beleidsmakers/beslissers binnen en buiten het culturele domein.

5.3 Onze aanpak

Cultuur Concreet heeft [een breder beeld van publiek](#). Op dit moment ligt de focus bij Rotterdams cultuuronderzoek op publieksbereik; het tellen en categoriseren van bezoekers. Het 'publiek' van Cultuur Concreet is niet alleen bezoeker, maar ook maker, initiatiefnemer, organisatie, instelling, beleidsmaker, beslisser, achterban en/of wisselt kennis uit. Een beter beeld ontstaat daarom als we [niet alleen tellen, maar ook vertellen](#) wie ons publiek is wat het betekent om in contact te zijn met Cultuur Concreet, of één van de circa duizend jaarlijks door ons ondersteunde activiteiten mee te maken.

Cultuur Concreet heeft [een breder beeld van cultuur](#). De Raad voor Cultuur adviseert dat het nieuwe stelsel (2029) flexibiliteit moet kennen om nieuwe, opkomende kunstvormen te bedienen. Binnen de reguliere overheidsfinanciering bestaat een disbalans die zichzelf in stand houdt.¹¹ Cultuur Concreet biedt deze flexibiliteit wel. We willen de diversiteit in deze (informele) makers en locaties en de potentie hiervan inzichtelijk maken. Dat geldt ook voor culturele activiteiten met (veel) raakvlakken met andere domeinen.

Cultuur Concreet verzamelt kennis en data om te [sturen op de ambities](#), niet als middel om te verantwoorden of te rapporteren: [not to prove, to improve](#).

De instrumenten die Cultuur Concreet inzet bij de uitvoering van haar kennisfunctie zijn:

- Onderzoek
- Kennisdeling
- Communicatie

5.4 Acties [kennis over de wijken](#) 2025-2026

5.4.1 Vooraf

Cultuur Concreet heeft de afgelopen periode deze functie zonder capaciteit of middelen voor onderzoek en kennisdeling vervuld. Het op een professionele manier vorm geven aan deze intermediaire rol vraagt om een extra investering. Zonder deze investering in capaciteit en middelen kan alles wat onder '5.4.2. Dienstverlening' het label [AMBITIE](#) heeft, niet worden geleverd. Want

¹¹ ADVIES TOEGANG TOT CULTUUR OP WEG NAAR EEN NIEUW BESTEL IN 2029, RAAD VOOR CULTUUR, 26 JANUARI 2024

deze kerntaak gaat nadrukkelijk verder dan sec data verzamelen en analyseren. **Het gaat niet om onderzoek, maar over inzicht.** Om dit inzicht te verkrijgen zijn de volgende drie stappen essentieel:

- Verzamelen van kennis; dit vraagt om (kwalitatief en kwantitatief) onderzoek
- Toegankelijk maken van kennis; dit vraagt om kennisdeling en communicatie
- Benutten van kennis | dit vraagt om kennisdeling en communicatie

Tot slot vraagt dit om kennis die beleidskeuzes ten aanzien van cultuur in de gebieden – bijvoorbeeld over de inzet van capaciteit en budget – beter onderbouwt, dus: om een aanpak die passend is bij dit werkveld. Generieke onderzoeken over cultuurparticipatie en impact zijn alleen van waarde wanneer zij getoetst, door vertaald en ingekleurd zijn op gebieds- en/of wijkniveau.

5.4.2 Dienstverlening

ONDERZOEK

▪ **AMBITIE** | PUBLIEKSONDERZOEK | BEZOEKERS

De door Cultuur Concreet voor haar structurele publieksonderzoek ingezette scheurbriefjes zijn een bewezen effectief, maar ook – zowel in het uitzetten als in de verwerking; alles gaat handmatig – arbeidsintensief instrument. De afgelopen periode verwerkten we er – met dank aan alle initiatiefnemers – maar liefst 70.319 stuks. Dat klinkt als een klok, maar dit enorme aantal is niet voldoende om op gebiedsniveau een betrouwbaar, representatief beeld te kunnen schetsen van de participatie aan, de waardering van en de behoefte aan cultuur dichtbij. Door te investeren in automatisering en/of outsourcing kunnen we ons publieksonderzoek effectiever en minder foutgevoelig te werk inzetten, om zo ook op gebiedsniveau inzicht te genereren.

▪ **AMBITIE** | PUBLIEKSONDERZOEK | INITIATIEFNEMERS

Al sinds 2019 vraagt Cultuur Concreet doorlopend feedback over de volle breedte van haar dienstverlening: van advies over het projectplan, tot het verbinden van partijen en het verwijzen naar financiering. Op dit moment worden deze inzichten enkel intern gedeeld. Het is interessant om te verkennen welke aanknopingspunten deze resultaten bieden om verder te denken over en te werken aan ondersteunings-, professionaliserings- en financieringsbehoefte van initiatiefnemers.

▪ **AMBITIE** | PUBLIEKSONDERZOEK | INSTELLINGEN & ORGANISATIES

Om effectief invulling te kunnen geven aan haar schakelfunctie – en bij te dragen aan interconnectiviteit – is meer inzicht in de drempels, motieven en ondersteuningsbehoefte van (cultuurplan)instellingen met ambitie in de wijken nodig. Hiervoor wil Cultuur Concreet de plannen van de toetredende instellingen analyseren, aangevuld met een brede (kwantitatieve) uitvraag om vervolgens proactief het gesprek (kwalitatief) aan te gaan. Dit observeren, registreren en documenteren we de gehele periode. Eenzelfde aanpak hanteren we met een aantal partijen – bijvoorbeeld welzijn en woningbouwcorporaties – buiten de culturele sector. Zie hiervoor ook hoofdstuk 4.

■ **AMBITIE** | IMPACTONDERZOEK

Cultuur Concreet verzamelt veel gegevens over directe resultaten en korte termijn effecten van haar dienstverlening. De lange termijn effecten zijn echter nog onvoldoende in beeld. Het zou zeer waardevol zijn om meer grip te krijgen op de vorming van (culturele) netwerken in de stad, door impactonderzoek en (collectieve)systeemanalyse. Hiermee wordt duidelijk welke rol cultuur dichtbij speelt in een gezond cultureel ecosysteem. Gezocht moet worden naar de meest geschikte manier om hier zicht op te krijgen. Met jaarlijks meer dan duizend verschillende activiteiten, door meer dan driehonderd initiatiefnemers op evenzoveel locaties kan dit een behoorlijke (logistieke) uitdaging zijn. Door dit onderzoek krijgt Rotterdam een beter beeld van:

- Impact van cultuur dichtbij op Rotterdammers
- Impact van initiatiefnemers op het culturele ecosysteem
- Impact van Cultuur Concreet op initiatiefnemers

van Dale impact (de; m)
uitwerking, invloed, effect

■ **AMBITIE** | ONDERZOEKEND PROGRAMMEREN

Het culturele doelgroepenmodel geeft de sector inzicht in algemene drempels en motieven. Onderzoekend programmeren, zoals afgelopen periode toegepast bij Maak Mee in je Wijk, kleurt het model in met direct op de wijk toepasbare handvatten, aansluitend bij de Rotterdamse mores. Onderzoekend programmeren combineert kwalitatief en kwantitatief behoefteonderzoek – niet te verwarren met publieksonderzoek – met bewust ruimte maken voor het experiment. Door dit experiment te observeren, registreren en documenteren, kun je direct op het programma toepasbare (aanvullende) instrumenten ontwikkelen en toetsen. In de periode 25–28 werkt Cultuur Concreet deze methodiek – met veel elementen uit ‘design thinking’¹² uit met als doel deze ook voor anderen inzichtelijk en toepasbaar te maken.

KENNISDELING

- **ONLINE PLATFORM** | Belangrijk onderdeel van ons online platform is de ‘kennisbank’ voor culturele initiatiefnemers. Daar vinden initiatiefnemers naast algemene informatie over Cultuur Concreet en haar dienstverlening – praktische informatie over het plannen, organiseren, financieren en uitvoeren van een culturele activiteit in de wijk. Een belangrijke aanvulling op de offline dienstverlening in de wijken. Cultuur Concreet biedt hiermee een makkelijk toegankelijke en 24/7 raadpleegbare online gereedschapskist voor initiatiefnemers. Ook kunnen initiatiefnemers op het platform een aanvraag lokale culturele programmering doen.

¹² DESIGN THINKING IS EEN ITERATIEF PROCES DAT GEBRUIKT WORDT OM COMPLEXE PROBLEMEN (OOK WEL ‘WICKED PROBLEMS’ GENOEMD) OP TE LOSSEN. DAARBIJ STAAT DE GEBRUIKER EN ZIJN BEHOEFTE CENTRAAL.

- **CULTUURSCAN** | De cultuurskans geven per gebied inzicht in algemene data, de lokale culturele infrastructuur, het culturele klimaat en de behoeften. Informatief, overzichtelijk en behulpzaam voor partijen die de gebieden in willen. Cultuur Concreet stelt deze on- en offline beschikbaar.
- **NIEUW** | **KENNISWERKPLAATS** | In de periode 2025–2028 richt de gemeente Rotterdam een kenniswerkplaats in en stelt een kennisagenda op. Cultuur Concreet is gevraagd om hier vanuit haar intermediaire functie een sterke rol in te gaan spelen. In 2024 is een begin gemaakt met het verkennen wat de kenniswerkplaats kan zijn en welke rol Cultuur Concreet – en de andere intermediaire instellingen – hierin kunnen vervullen. Om als gelijkwaardige partner in de kenniswerkplaats deel te kunnen nemen, zijn voldoende capaciteit en middelen voor onderzoek en kennisdeling randvoorwaardelijk.

AMBITIE | **CULTUUR BOOST MASTERCLASS** | Cultuur Concreet zet actief in op kennisdeling met en professionalisering van initiatiefnemers, door thematische bijeenkomsten: de Cultuur Boost. De Cultuur Boost Geld bijvoorbeeld vulde in 2024 Theater Zuidplein met meer dan 250 bezoekers en vertegenwoordigers van een meer dan twintig fondsen, subsidies en andere regelingen voor een dag vol ontmoeting en gesprek. Vanuit de gedachte dat als je elkaar ontmoet, je elkaar leert te begrijpen en elkaar beter kan vinden. De Cultuur Boosts sluiten aan bij de kennis en kunde die nodig zijn om een volgende stap te maken. In kennisbijeenkomsten behandelen we basisthema's rondom organiseren, aangevuld door verdiepende masterclasses.

In de periode 2025–2028 organiseert Cultuur Concreet naast de Cultuur Boost Geld vier basis kennisbijeenkomsten over meer algemene thema's en vier masterclasses met verdieping van

kennissessies en/of een concrete casus. De huidige ondersteuning van initiatiefnemers steekt magertjes af bij bijvoorbeeld de ondersteuningsstructuur die er in Rotterdam is voor sportverenigingen. Cultuur Concreet verzorgt op dit moment haar kennisaanbod voor honderden initiatiefnemers en de sector met minder dan 0,5 ft. In een pilot in 2024–2025 realiseert Cultuur Concreet deze ambitie met steun van de Rabobank (het programma Rabo ClubSupport). Dit is echter niet structureel.

- **AMBITIE | CULTUUR BOOST PRO** | Twee maal per jaar organiseert Cultuur Concreet (bij voorkeur in samenwerking met andere intermediaire organisaties als KCR, SKAR en/of Rotterdam Festivals) een kennisbijeenkomst voor stedelijke culturele instellingen rondom een specifiek thema. Voor de hand ligt om het over doelgroepen te hebben, of over data en analyses rond cultuur in de gebieden. Maar ook best/worst practices ten aanzien van wijkgericht werken kunnen een rol spelen. Deze bijeenkomsten hebben een sterk interactief karakter. Je gaat op pad met een cultuurregisseur, je bezoekt een locatie waar je normaal gesproken niet komt en spreekt mensen buiten je eigen kring. Vervolgens deel je je ervaringen met je vakgenoten, waarbij de cultuurregisseur vanuit zijn ervaring, in combinatie met de Cultuur Concreet verzamelde data, een 'duidelijke' rol speelt.
- **AMBITIE | CULTUUR DICHTBIJ DASHBOARD** | Cultuur Concreet bouwt – mits hier voldoende middelen voor zijn – haar online platform uit met een dashboard waarin verzamelde gegevens over cultuur in de gebieden worden geladen en op een overzichtelijke wijze worden gepresenteerd. Denk hierbij aan zogeheten digitale culturele kaarten per gebied en per wijk. Cultuur Concreet investeert in 2024 zelf in een zogeheten 'prove of concept' voor intern gebruik.

COMMUNICATIE

De belangrijkste communicatie instrumenten die Cultuur Concreet inzet voor het delen van kennis over cultuur dichtbij zijn:

- **ONLINE PLATFORM** | Op het online platform www.cultuurconcreet.nl komt de dienstverlening voor alle stakeholders samen. Belangrijk onderdeel van het online platform is de 'kennisbank' voor culturele initiatiefnemers. Daar vinden initiatiefnemers – naast algemene informatie over Cultuur Concreet en haar dienstverlening – praktische informatie over het plannen, organiseren, financieren en uitvoeren van een culturele activiteit in de wijk. Een belangrijke aanvulling op de offline dienstverlening in de wijken. Cultuur Concreet biedt hiermee een makkelijk toegankelijke en 24/7 raadpleegbare online gereedschapskist voor initiatiefnemers. Ook kunnen initiatiefnemers op het platform een aanvraag lokale culturele programmering doen. Ook vinden initiatiefnemers, andere (culturele) partijen en stakeholders er altijd up-to-date kwalitatieve en kwantitatieve informatie over cultuur in de wijken van Rotterdam.

- **Social media** | Cultuur Concreet is er ook digitaal voor haar achterban. Met informerende en vooral inspirerende content op TikTok, Instagram, Facebook en LinkedIn. Met tekst, beeld en video over bijzondere initiatieven uit de wijken, kennis over het realiseren van een passend lokaal cultureel aanbod en nieuws uit de sector/Rotterdam geven we een gezicht aan (de mensen achter) cultuur dichtbij.
- **EMAILMARKETING** | Ruim 3.400 abonnees ontvangen inmiddels tien keer per jaar een of meer nieuwsbrieven over cultuur in hun omgeving. Naast het informeren over lokaal cultuuraanbod is er aandacht voor het delen van kennis over het realiseren van een passend lokaal cultureel aanbod. In 2023 werden er 140 verschillende nieuwsbrieven verzonden. De nieuwsbrieven worden goed gewaardeerd. Zowel de betrokkenheid bij de organisatie – te meten a.d.h.v. ‘open rate’ (51%) – als de inhoud van de nieuwsbrieven – te meten a.d.h.v. de ‘click-through rate’ (5,2%) is aanmerkelijk hoger dan de benchmark. We blijven hierop inzetten.
- **AMBITIE** | **UITAGENDA CULTUUR DICHTBIJ** | Al in 2021 was de ambitie van Cultuur Concreet een (gezamenlijke) UITagenda met stedelijk en lokaal cultureel aanbod voor alle Rotterdammers (i.s.m. Rotterdam Festivals). Dit vraagt een aanzienlijke, structurele investering (minimaal 1fte) in coördinatie en redactie. Een investering die Cultuur Concreet, noch Rotterdam Festivals kon maken. Nog steeds is Cultuur Concreet van mening dat het culturele aanbod in alle wijken zichtbaar moet zijn. Investeer structureel in een culturele wijkagenda (zoals de zeer effectieve Maak Mee in je Wijk website in Prins-Alexander), of verrijk de uitingen de UITagenda met het hyperlokale culturele aanbod.

5.4.3. Randvoorwaarden

Om invulling te kunnen geven aan deze kerntaak moet Cultuur Concreet haar formatie uitbreiden met drie fte voor uitvoerende taken op het gebied van onderzoek, kennisdeling en communicatie. Op het gebied van onderzoek zijn onze ambities groot en is de thematiek en methodiek divers. Dit vraagt naast onderzoekscapaciteit ook middelen om extern gerichte deskundigheid in te kunnen zetten. Deze investering is noodzakelijk om – als intermediaire instelling en samenwerkingspartner van de gemeente Rotterdam – het beleidsterrein ‘kunst & cultuur in de wijken’ verder te professionaliseren.

6. Bedrijfsvoering & Governance

6.1 Bedrijfsvoering

De komende periode richt Cultuur Concreet zich op verduurzaming van onze organisatie en vragen we te investeren in essentiële functies om zo in te kunnen blijven spelen op de ontwikkeling van cultuur dichtbij in alle wijken van Rotterdam.

6.1.1 Personeel & organisatie

Cultuur Concreet is de afgelopen jaren geprofessionaliseerd én heeft daarnaast haar slagvaardigheid vergroot; de organisatie structuur is zo plat mogelijk. Er wordt gewerkt vanuit duidelijke kaders – een beleidsplan en cultuurskans per gebied met bijpassende begrotingen – die ruimte bieden aan de cultuurregisseurs om gebiedsgerichte accenten te leggen. Anders gezegd: Cultuur Concreet werkt vanuit standaard kaders waar kan en biedt maatwerk waar moet. De vrijheid en verantwoordelijkheden die het team krijgt, is cruciaal voor hun adequate functioneren en voor hun werkplezier. De directie – ondersteund door twee coördinatoren (LCP en Kennis, onderzoek & communicatie), en het bedrijfsbureau – stuurt op kaders met bijhorende doelstellingen en op nieuwe ontwikkelingen. Cultuur Concreet heeft de afgelopen jaren weloverwogen gebouwd aan een divers team, waarin van elkaar willen leren centraal staat. Representatie is essentieel om ons werk in de wijken goed te kunnen doen.

6.1.2 Noodzakelijke investeringen

Uit onze plannen voor de periode 2025 tot en met 2028 blijkt dat er vooral geïnvesteerd moet worden in de schakelfunctie en in de kennis & onderzoek functie van Cultuur Concreet, willen wij onze rol als intermediaire instelling op het gebied van cultuur in de wijken de komende periode goed kunnen vervullen. Hier ligt een nadrukkelijke relatie met ontwikkelingen in het cultuurbeleid van de Gemeente Rotterdam, zoals de accentverschuiving naar cultuur in de wijken, en bijvoorbeeld ook de gewenste deelname van Cultuur Concreet aan de voorgenomen Kenniswerkplaats. Daarvoor zijn de volgende investeringen noodzakelijk:

- Werken **in** de wijken | De capaciteit voor cultuurregie dient te worden uitgebreid met in het totaal 40 uur. Dit is met name belangrijk om aan de groeiende vraag in de vier grootste gebieden met de meeste inwoners te kunnen voldoen. De capaciteit is daarnaast nodig om meer te kunnen aanjagen in kwetsbare (buiten-)gebieden, en om stedelijke culturele partijen die een gebied in willen actief te kunnen koppelen aan het lokale netwerk.
Cultuur Concreet zet in op extra capaciteit (0,5 fte) voor fondsenwerving, om het beschikbare budget voor lokale culturele programmering door structurele samenwerking met de (Rotterdamse) fondsen, de komende periode te kunnen uitbreiden. Een en ander in lijn met het door de gemeenteraad aangenomen initiatiefvoorstel Cultuurfinanciering (VVD, D66 en PvdA, september 2023).
- Schakel **naar** de wijken | Een actievere invulling van de schakelfunctie van Cultuur Concreet naar de wijken is nodig om regie te houden op het wijkgerichte werken van 'nieuwkomers' (stedelijke culturele instellingen) in de gebieden, zodat bijvoorbeeld een goede spreiding over de stad gewaarborgd kan worden. Maar het gaat ook om actief kennis te delen met de sector over wijkgericht werken en over de specifieke gebieden, en om het zo nodig koppelen van instellingen te koppelen aan lokale partners. Een en ander om de inspanningen van de nieuwkomers ten goede te laten komen aan de mensen in de wijken. Dit vraagt om coördinatie (0,5 fte) en om de hierboven genoemde urenuitbreiding van de cultuurregie capaciteit.
- Kennis **over** de wijken | Zowel voor het (laten) doen van onderzoek (1 fte), als voor het ontwikkelen en (laten) uitvoeren van het Cultuur Concreet kennisprogramma voor initiatiefnemers uit de wijken en voor stedelijke instellingen (0,8 fte), als voor het communiceren over belang en effecten van cultuur dichtbij (0,8 fte), is uitbreiding van de capaciteit nodig. Cultuur Concreet heeft deze taken er de afgelopen jaren bij gedaan – dat kan niet meer.
- Bedrijfsbureau | Het bedrijfsbureau van Cultuur Concreet bestaat momenteel uit twee medewerkers, die zich bezighouden met ondersteuning van directie en team op het gebied van financiën, P&O, ICT en facilitaire zaken (totaal 60 uur). Deze capaciteit is te krap bemeten en dient met vier uur te worden uitgebreid (naar twee maal 32 uur). Expertise op het gebied van ICT en financiën wordt daarnaast extern ingehuurd. Met een uitbreiding van de capaciteit van Cultuur Concreet dient ook ruimte te komen voor inhuur van expertise op het gebied van P&O zaken.

6.2 Governance

Met ons meerjarenbeleidsplan omarmt Cultuur Concreet de Fair Practice Code, de Code Diversiteit & Inclusie en de Governance Code Cultuur. Ons doel is om iedereen – van medewerkers tot publiek – gelijkwaardig deel te laten zijn van het Rotterdamse culturele ecosysteem. Samen zorgen we voor een cultuursector waar iedereen zich thuis voelt.

- Fair Practice Code | Cultuur Concreet hanteert de Fair Practice Code om kritisch na te denken over wat normaal wordt gevonden, om in gesprek te gaan over en zichtbaar te maken wat beter kan en om – stap voor stap – verbeteringen door te voeren. Binnen en buiten de eigen organisatie en binnen en buiten het culturele domein.
- Code Diversiteit & Inclusie | Representatie is essentieel om ons werk in de wijken goed te kunnen doen. Cultuur Concreet stimuleert het ruimte maken voor nieuwe verhalen en een gelijkwaardige sector voor iedereen.
- Governance Code Cultuur | Cultuur Concreet past ook de komende periode de principes uit de Governance Code Cultuur toe. De Code helpt ons te reflecteren. Niet om de regels af te vinken, maar om bewust te blijven handelen.

7. Toekomstmuziek

Alle Cultuur Concreet collega's hebben stuk voor stuk op een concrete, relevante en persoonlijke manier invulling gegeven aan dit meerjarenbeleidsplan. Daarbij zijn we niet bang om te dromen. Onze droom hebben we in een spoken word gevat. Luister via de QR code of lees hieronder.

“Alles komt voort uit een idee.

Hoe abstract dan ook, maken wij het concreet.

Want vanuit een idee komt een plan en juist dat krijgt van ons de kans.

Al jarenlang.

Want inmiddels draaien we al een tijd mee.

We hebben ons gevestigd in de stad als heipalen.

We hebben ons erin geslagen.

In het begin was ons geluid misschien irritant, maar vastzittend in de grond zorgen wij voor een fundament en brengen wij balans.

Wij staan aan ieders kant.

Natuurlijk die van de inwoners, in iedere wijk verschillend.

Maar ook aan de kant van de gemeente, die altijd iets anders lijkt te willen.

Wij leggen ons oor aan beide kanten, nemen de vragen mee en verbinden elkaars belangen.
Eigenwijs en strijdend, laten wij zien wat we kunnen brengen.
Met een vraag of een probleem weet iedereen ons te vinden om te stellen.
Wij hebben laten zien dat je met kunst en cultuur niet alleen mensen en domeinen kan lijmen,
maar dat je ook kan creëren.

Een broedplaats op elke hoek van de straat.
Wij blussen met vonken en wakkeren zo elk vuurtje aan.
Dit alles doe je natuurlijk samen.
Ik wil wel praten over een leger maar dat is niet de kracht.
Persoonlijke aandacht en verbinding heeft dit allemaal gebracht.

Toch is het team groter om alles wat we willen behalen ook te bereiken.
Met nieuwe aanwas en oud grut zijn wij net zo verschillend als de wijken.
Man. Vrouw. X. Y. Zwart. Wit.
Veel structuur of ongeorganiseerd.
Uit de praktijk of opgeleid.
Representatief voor de stad hebben wij voor elke Rotterdammer iemand waar die op lijkt.

Er komen rollen bij, zodat we het verschil blijven maken.
Ik pleit voor een "cultuurpsycholoog" die zich bezig houdt met alle overige randzaken.
Een persoon waar elke initiatiefnemer kan aankloppen met klagen en vragen.
Waarom krijgt de ene wel altijd geld en ik nooit?
Waarom wordt er niet naar mij geluisterd, ik voel mij niet gehoord.

Bij de meest creatieve mensen mist het soms aan daadkracht en doorzettingsvermogen.
Voor hen hebben wij een persoon die met hun mee zal lopen.
Hij/Zij of hen pakt de initiatiefnemer bij de hand.
En wijst diegene de weg door het culturele landschap.
Gaat mee in gesprek bij de gemeente voor het aanvragen van een vergunning.
Laat zien welke woorden je moet gebruiken, zodat de meeste mensen het je zullen gunnen.

Het marketen en helpen met het gebruik van de juiste promotie.
Iemand die handelt uit ratio in plaats van emotie.
Als laatste iemand die zich toevoegt aan de social media.
Want de nieuwe generatie vraagt om andere criteria.

We spelen in op elke situatie en ageren in plaats van het geven van reactie.
We lopen op de zaken vooruit in plaats van achter de feiten aan.
We trekken iedereen daar in mee door te laten zien waar wij voor staan.
Er is genoeg geld voor elk gebied. Van Centrum tot aan Overschie.

Wij snappen ook wel dat de pot met goud niet oneindig is.
Dus zorgen wij ervoor dat de lijntjes met fondsen kort zijn zodra er wat geld mist.
Een stempel van CC geldt voortaan als garantie voor elk nieuw plan.
Ook al mislukt het de eerste keer hebben wij genoeg speelruimte voor een tweede kans.

Wij zijn het hart van de stad, met alle initiatiefnemers om ons heen.
Want nogmaals, we doen het niet alleen.

Wij varen constant een nieuwe koers om in Rotterdamse haventermen te praten.
Met wind tegen draaien wij het roer om en laten het dan in onze rug blazen.
Elk gebied hebben wij veroverd maar niet met een VOC-mentaliteit.
Het is eerlijk en in goed overleg verdeeld, met goedkeuring vanuit de wijk.

Bijna altijd.

Op sommige plekken hebben wij een hernieuwde blik.
De een was te groot, bij de ander te veel verschil.
Wij hebben ervoor gezorgd dat het beter met elkaar klikt.
Wij zijn op zoek naar interconnectiviteit, inclusiviteit, innovatie.
Ik voeg er graag een i aan toe en dat is irritatie.
Want al die loze termen scoren goed bij beleidsbepalers.
Maar de mensen uit de stad hebben er liever niks mee te maken.

Daarom zijn wij als grootste onafhankelijke instantie de barometer van het volk.
Maar al deze grootse plannen heeft onze visie niet vervaagd.
De focus blijft op het gebied, de wijk en de straat.

Wij trekken steeds meer naar de achtergrond en nemen plaats in onze regisseur stoel.
We kijken naar het schouwspel waar wij ons van ontdoen.
We roepen nog wat hier en daar.
Schreeuwen start en stop.
Heel af en toe staan we nog op.
Wij kraken onze hersenen over de volgende scène en het eventuele plot.
Laten ruimte voor improvisatie, omdat we vertrouwen hebben in onze spelers dat het wel goedkomt.

De structuur klopt.

Het verhaal kent een begin, midden en eind.
Waar je het einde, gelukkig maar, nooit écht bereikt.”